

## Preporuke pravobraniteljice za djecu u 2020. godini

Kako bi se postigla odgovarajuća razina zaštite dječjih prava i interesa, pravobraniteljica za djecu institucijama, tijelima ili pravnim osobama upućuje preporuke, upozorenja, prijedloge, priopćenja i stajališta. Uz više stotina preporuka koje su se odnosile na zaštitu pojedinog djeteta ili u vezi s pojedinačnim predmetom, tijekom 2020. uputila je 72 opće preporuke, upozorenja i priopćenja u cilju unapređivanja zaštite prava sve djece ili pojedinih skupina. Opće preporuke upućene su u području: obrazovanja (11), zdravlja (10), obiteljsko pravne zaštite (6), zaštite od nasilja (6), zaštite imovinskih prava (6), zaštite sigurnosti (3), sporta (5), pravosuđa (4), zaštite ranjivih skupina djece (4), medija (4), ekonomskih i socijalnih prava (4), zaštite privatnosti (3), te u području zaštite od diskriminacije (3).

Najveći broj preporuka (29) reakcija su na krizu izazvanu epidemijom Covida-19. Pravobraniteljica za djecu upozoravala je na potrebu zaštite djece u novim oblicima organiziranja nastave, provođenju epidemioloških mjera, u zaštiti zdravlja i sigurnosti djece te zaštititi njihovih ekonomskih i socijalnih prava zbog povećanog rizika od siromaštva u uvjetima gospodarske krize uzrokovane epidemijom. Tražila je i jamstva sigurnosti djece nakon razornog potresa u Zagrebu i okolici. Upozoravala je i na potrebu zaštite posebno ranjivih skupina djece koja su u izvanrednim okolnostima bila u posebnom riziku od povrede prava pa je tako upozorila nadležna tijela na položaj romske djece u uvjetima pandemije, kao i djece s TUR. Reagirala je i na neprimjerene postupke i govore mržnje, narušavanje privatnosti djece, osobito u medijima, te na pokušaje diskriminacije djece.

Od ukupno 72 preporuke **prihvaćeno je 38**, od kojih je u potpunosti realizirano 12, tri djelomično, a dvije su u postupku realizacije. Neke preporuke prihvaćene su načelno (21), no za njihovu realizaciju potrebne su značajnije sustavne promjene ili zbog nedostatka financijskih sredstava njihova realizacija u trenutačnim okolnostima nije moguća, no očekujemo da će, čim se steknu uvjeti, i one biti realizirane. **Neke preporuke pravobraniteljice (13) bile su načelne naravi**. Ove načelne preporuke iskazuju upozorenja i stavove pravobraniteljice o pojedinim pitanjima te podsjećaju nadležna tijela na potrebu zaštite najboljeg interesa djece.

**Osam preporuka nije prihvaćeno**. MZO tako nije prihvatio preporuku da se u uvjetima epidemije nakon donošenja odluke o povratku djece u škole i vrtiće razmotri daljnje zadržavanje ustrojenih dežurstava u dječjim vrtićima i programa u školama za onu djecu koju zaposleni roditelji ne mogu zbrinuti na drugi način te da se nastavna godina (2019./2020.) završi u obliku nastave na daljinu, tj. *online* nastave. Nije prihvatio ni preporuku vezano uz organiziranje nastave za djecu s TUR. Stožer civilne zaštite nije prihvatio preporuku da se jasno definiraju pravila vezano uz testiranje djece kao uvjeta za ulazak u Republiku Hrvatsku te da se o tome na transparentan način obavijesti javnost. Ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi i obitelji nije prihvatilo preporuku da se osigura uzdržavanje djece koja zbog različitih životnih okolnosti i situacija trajno ostaju bez sredstava za uzdržavanje. Nije prihvatilo ni preporuku da informacije o mogućnostima privremenog smještaja djece s većim teškoćama u razvoju u slučaju obolijevanja roditelja-njegovatelja učini javno dostupnim roditeljima-njegovateljima (putem web stranice ili objavom putem Stožera), s ciljem smanjenja njihovog (opravdanog) straha, nesigurnosti i anksioznosti zbog brige o zbrinjavanju djeteta. Ministarstvo financija nije prihvatilo našu preporuku vezano uz zabranu otvaranja automat klubova i kockarnica u blizini odgojno-obrazovnih ustanova. Gradonačelnik Imotskog odbacio je naše upozorenje i preporuku povodom karnevalskog spaljivanja lutaka koje predstavljaju istospolni par s djetetom. RTL nije prihvatio preporuku da ukloni neprimjerene oglase s naslovne stranice teleteksta i poduzme sve raspoložive mjere kako djeca ne bi bila izložena štetnim sadržajima. Grad Hvar ignorirao je našu preporuku za ukidanje štetnog običaja da i djeca puše cigarete u povodu obilježavanja blagdana Svjećnice.

**Za 13 preporuka još nemamo povratnu informaciju** o prihvaćenosti, pri čemu se na odgovor nadležnih tijela u nekim slučajevima čeka i dulje od nekoliko mjeseci.

Najveći broj preporuka upućen je tijelima izvršne vlasti, Vladi RH i nadležnim ministarstvima, osobito Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP)/Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (MRMSOSP) i Ministarstvu znanosti i obrazovanja (MZO), te Ministarstvu pravosuđa (MP)/Ministarstvu pravosuđa i uprave (MPU), Ministarstvu zdravstva (MZ) te Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP) i Ravnateljstvu civilne zaštite. U manjem broju preporuke smo uputili Ministarstvu turizma (MT)/Ministarstvu turizma i sporta (MTS), Ministarstvu financija (MF), Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture (MMPI), Ministarstvu prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine (MPUGDI). Preporuke smo upućivali i HZJZ-u, HZZO-u, HZMO-u, gradovima i općinama, Hrvatskoj zajednici županija, sportskim savezima, HND-u, HOK-u, Uredu zastupnice HR pred ESLJP, Hrvatskoj udruzi banaka, Volonterskom centru Zagreb, Kaznionici u Turopolju, Domu za odgoj djece i mladeži Osijek, Pravosudnoj akademiji i Državnoj školi za javnu upravu, HAK-u i Hrvatskim autocestama te HRT-u i RTL-u.

U nastavku slijede opisi preporuka po pojedinim područjima zaštite prava djece.

## Obrazovanje (11)

### 1. SUFINANCIRANJE PROGRAMA DJEČJIH VRTIĆA U VLASNIŠTVU FIZIČKIH OSOBA, UDRUGA I VJERSKIH ZAJEDNICA GRADA SPLITA

Nakon obraćanja roditelja djece koja pohađaju privatne i vjerske vrtiće grada Splita, u kojima je cijena vrtića koju plaćaju za vrijeme pandemije, iako umanjena, u visini cijene koju roditelji djece koja pohađaju gradske vrtiće plaćaju mjesečno u redovnim okolnostima, uputili smo preporuku Gradu Splitu. Zabrinuti da takva neujednačena praksa ne bi dovela do nejednakog položaja djece i uskraćivanja njihovog prava na predškolski odgoj i obrazovanje pod jednakim uvjetima, preporučili smo da Grad žurno odluči o sufinanciranju programa dječjih vrtića u vlasništvu fizičkih osoba, udruga i vjerskih zajednica Grada Splita, kako bi se osiguralo oslobađanje roditelja od plaćanja dijela iznosa cijene vrtića za svu djecu jednako, neovisno o tome tko je osnivač vrtića. Preporuka je prihvaćena te je cijena vrtića za roditelje djece koja pohađaju privatne i gradske vrtiće u vrijeme pandemije izjednačena.

### 2. ORGANIZACIJA ŠKOLSKIH EKSKURZIJA U VRIJEME PANDEMIJE

Nakon odgode maturalnih putovanja u zemlje pogođene pandemijom roditelji su nas upozorili na praksu putničkih agencija koje odbijaju povrat unaprijed uplaćenih iznosa za troškove putovanja te inzistiraju da se putovanje realizira, pozivajući se na preporuku Ministarstva turizma (MT), koju je podržao MZO. Zabrinuti zbog moguće zdravstvene ugroze djece putovanjem u zemlje visokog rizika koje su bile žarište pandemije, poput Španjolske i Italije, podržali smo roditelje obraćajući se preporukom MT-u i MZO-u. Preporučili smo da prilikom donošenja odluka koje se odnose na djecu daju prednost njihovom najboljem interesu te niti jednim postupkom ili preporukom ne dovedu u rizik zdravlje i sigurnost djece. Ujedno smo preporučili da roditeljima osiguraju pravo na izbor i povrat sredstava, uvažavajući ekonomsku situaciju u kojoj su se mnogi našli gubitkom radnih mjesta. MZO nam je odgovorio da je nakon izbivanja pandemije Covid-19 poslao svim školskim ustanovama uputu o odgodi putovanja, u inozemstvo te predložio da putničke/turističke agencije mogu ponuditi školskim i visokoškolskim ustanovama nove termine za njihovu realizaciju, ali tek nakon što se za to stvore uvjeti. Vezano uz pandemiju, u *Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu* dodan je novi članak kojim su propisane iznimke za neizvršene ugovore o

putovanju, prema kojima roditelji imaju pravo na povrat sredstava u slučaju raskida sklopljenih ugovora.

### **3. PRAVA I DOBROBITI DJECE, KORISNIKA DJEČJIH VRTIĆA ZA VRIJEME EPIDEMIJE**

Nakon velikog broja telefonskih i pisanih upita te primjedbi roditelja i vlasnika vrtića, vezano za zaštitu prava i dobrobiti djece za vrijeme situacije uzrokovane epidemijom, uputili smo preporuku MZO-u i MU-u. Obavijestili smo ih o pritužbama koje su se prvenstveno odnosile neujednačenu praksu sufinanciranja vrtića od strane osnivača i određivanja iznosa participacije roditelja. Preporučili smo da utječu na jedinice lokalne samouprave da ujednače praksu i iznađu način za oslobađanje roditelja od plaćanja pune cijene iznosa vrtića za svu djecu jednako, neovisno je li osnivač vrtića privatna ili vjerska osoba ili jedinica lokalne samouprave. MU je otklonio svoju nadležnost prebacujući problematiku isključivo u nadležnost MZO-a, koji nam nije odgovorio na preporuku.

### **4. PRAVO DJETETA NA OBRAZOVANJE U KONTEKSTU PRIMJENE OBZ-a**

U nastavku na preporuku upućenu 2019. MZO-u i MDOMSP-u, pravobraniteljica za djecu ponovno se preporukom obratila nadležnim ministarstvima i Vladi RH ukazujući na problem u ostvarivanju prava na obvezno osnovno obrazovanje djece u situacijama roditeljskog konflikta u ostvarivanju roditeljske skrbi. Ukazali smo na situacije koje ozbiljno ugrožavaju pravo djeteta na obrazovanje, navodeći primjere u kojima se djeca, zbog sukoba roditelja i nemogućnosti postizanja dogovora oko izbora škole koju će pohađati, ne mogu upisati u školu sve dok nadležna tijela ne riješe spor roditelja. Naglasili smo da trenutačna zakonska rješenja i postojeća praksa ne štite u dovoljnoj mjeri pravo djeteta na obrazovanje, odnosno ne štite najbolji interes djeteta u situacijama sukoba njegovih roditelja, te da ne možemo prihvatiti obrazloženje da je postojeća situacija u skladu sa zakonskim propisima. Stoga smo pozvali nadležna tijela da, bilo izmjenama propisa ili prakse žurno stvore uvjete za ostvarivanje prava djeteta na obrazovanje, vodeći se prvenstveno zaštitom najboljeg interesa djeteta. Naša preporuka načelno je prihvaćena uz objašnjenje MDOMSP-a da će se uočeni problemi riješiti prilikom izmjena *Obiteljskog zakona (OBZ)*.

### **5. POVRATAK DJECE S TUR U ŠKOLE**

Zbog nedosljednosti i neusklađenosti odluka o načinu izvođenja nastave u školama i obavljanju redovnog rada ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja, te o mjerama za pokretanje gospodarskih i drugih djelatnosti i aktivnosti u uvjetima proglašene epidemije Covida-19, koje se odnose na povratak djece s teškoćama u razvoju (TUR) u škole, uputili smo preporuku MZO-u. Preporučili smo da se i učenicima s teškoćama u razvoju od V. – VIII. razreda omogući povratak u škole te da se ujedno razradi i povratak djece u tzv. posebne škole (centre za odgoj i obrazovanje), kao i mogućnosti nastavka školovanja za učenike s teškoćama u razvoju koji pohađaju odgojno-obrazovne skupine. Preporuka nije prihvaćena.

### **6. ORGANIZACIJA NASTAVE NA DALJINU**

Potaknuta brojnim pitanjima i pritužbama roditelja čim je, zbog epidemije Covida-19, započela nastava na daljinu, pravobraniteljica je uputila preporuku MZO-u da se jasno istakne kontakt adresa za pitanja roditelja, ali i učenika, pogotovo maturanata, uz mogućnost otvaranja video-veze za razgovor sa stručnjacima; da MZO osigura svu potrebnu podršku djeci i uključivanje AZOO-a kako bi se nastava na daljinu odvijala prema pravilima pedagoške struke, a nastavna godina uspješno realizirala te učenici postigli očekivane ishode učenja; da se naglasak u nastavnom sadržaju stavi na bitne činjenice te da se u tom trenutku učenike ne opterećuje dodatnim sadržajima. Naglasila je važnost da i u ovom obliku nastave učitelji/profesori ostanu nositelji nastavnog procesa te da im treba pomoći da ovladaju izazovima nastave na daljinu, u

čemu im stručnu pomoć mogu pružiti savjetnici AZOO-a. Posebno je upozorila da je potrebno omogućiti *online* podršku za prilagodbu u nastavi za djecu s TUR i odrediti kontakt osobe za roditelje djece s TUR koji će im biti pomoć i podrška. Pozvala je i da se žurno pristupi prilagođavanju HRT-ovog programa *Škola na Trećem* za učenike s TUR. Također je upozorila da vrednovanje i provjeravanje usvojenosti nastavnih sadržaja ne bi smjelo dodatno otežati djeci situaciju u kojoj se nalaze, već bi ih trebalo rasteretiti i dati im poticaj za nastavak obrazovanja, a da se učenicima završnih razreda posveti posebna pažnja, te im se pruži podrška i pomoć. Pozvala je ministricu da roditelje i djecu što prije upozna s planiranim načinom rada u nastavku nastavne godine, kao i s time kako će se organizirati upis u srednje škole i ispit državne mature te upisi na fakultete, vodeći računa o tome da su učenici završnih razreda dodatno opterećeni neizvjesnošću u pogledu nastavka svojega školovanja.

## **7. OSIGURANJE UVJETA PRIJE POVRATKA DJECE U VRTIĆ I ŠKOLU**

Potaknuta najavom da će se u svibnju 2020. ponovno omogućiti rad predškolskih ustanova i razredne nastave od 1. do 4. razreda, kao i rad posebnih razrednih odjela te nastava za djecu s TUR koja imaju odobrene pomoćnike u nastavi, pravobraniteljica se obratila HZJZ-u i pozvala na žurnu izradu preporuka i uputa o načinu provedbe te mjere. Upozorila je da donošenje odluke o povratku dijela djece u dječje vrtiće i škole otvara mnoga pitanja zaštite njihovih prava i dobrobiti, s obzirom na brojne rizike, osobito za najranjivije skupine, te poručila da podržava postupni povratak i normalizaciju života, ali ne na štetu djece. Podsjetila je i na to da se proteklih mjeseci primjenjuju određena rješenja koja omogućuju da se u dječjim vrtićima i školama organizira program za onu djecu koju zaposleni roditelji ne mogu zbrinuti na drugi način. Stoga je, kako bi se svu djecu zaštitilo od potencijalnih rizika, dodatnih opterećenja i nesigurnosti, a vodeći računa o njihovom najboljem interesu, predložila da se razmotri daljnje zadržavanje tih ustrojenih dežurstava te da se nastavna godina (2019./2020.) završi u obliku nastave na daljinu, tj. *online* nastave. Preporuka nije prihvaćena.

## **8. ORGANIZACIJA NASTAVE U ŠK. GOD. 2020./2021. U UVJETIMA EPIDEMIJE**

Prije početka šk. god. 2020./2021. pravobraniteljica je uputila MZO-u preporuku o zaštiti najboljeg interesa djece u organizaciji nastave u uvjetima epidemije Covida-19. Istaknula je da podržava povratak djece u škole, uz napomenu da to ne smije biti na štetu djece, odnosno pojedinih skupina djece, te istodobno upozorila kako se s radom na pripremama za organizaciju nastave ipak trebalo početi ranije. Navela je kako očekuje da MZO, uz pomoć epidemiologa i drugih relevantnih stručnjaka, žurno razradi i predloži mjere za početak školske godine, kao i da pripremi učenike, roditelje i odgojno-obrazovne ustanove za njihovo provođenje, dajući im pravovremene i jasne informacije. Pritom valja voditi računa i o različitim epidemiološkim situacijama po županijama u RH i uzeti u obzir stanje lokalnoga okruženja. Pravobraniteljica je preporučila:

- izraditi detaljne, jasne i lako razumljive protokole o organizaciji nastave i mjerama zaštite djece i drugih sudionika u odgojno-obrazovnom sustavu;
- izraditi protokole postupanja u slučaju pojave bolesti kod učenika ili školskih radnika;
- preispitati kadrovske kapacitete i predvidjeti rješenja za zamjenu odsutnih odgojno-obrazovnih radnika;
- planirati i osigurati, u koordinaciji s osnivačima škola, sredstva potrebna za provedbu nužnih prostornih, tehničkih, higijenskih i drugih zaštitnih mjera i ispunjavanje svih uvjeta potrebnih u slučaju odvijanja *online* nastave;
- posebnu pažnju posvetiti zaštiti djece s teškoćama, kroničnim i autoimunim bolestima i drugim zdravstvenim teškoćama i utvrditi načine izvođenja nastave i ciljane mjere za

njihovu zaštitu i ostvarivanje kontinuiteta u obrazovanju te mjere za rad asistenata u nastavi;

- definirati način izvedbe praktične nastave i vježbi u strukovnom obrazovanju, moguća alternativna rješenja te potrebne mjere zaštite učenika i drugih sudionika;
- osigurati da djeci u svim školama budu dostupne jasne, sažete i točne informacije – na način i u formatima primjerenim njihovoj dobi – o Covidu-19, uz upute o higijenskim i drugim mjerama zaštite;
- uspostaviti kontakt točke (broj telefona i e-mail adrese) za pružanje informacija, pomoći i stručne podrške djeci i roditeljima te odgojno-obrazovnim radnicima, uključivo i kontakt točke za psihosocijalnu podršku te kontakt točke za pružanje stručne pomoći i potpore roditeljima djece s različitim teškoćama.

Osim toga, podsjetila je da je nužno voditi računa o velikom broju učenika putnika koji koriste sredstva javnog prijevoza, te stoga mjere za početak šk. god. i organizaciju nastave moraju sadržavati i rješenja za taj aspekt problema. Pozvala je da se pri donošenju odluka o načinu izvedbe i organizaciji nastave te osiguravanju sredstava potrebnih za siguran boravak učenika u školi i/ili provedbi nastave na daljinu, kao i za osiguravanje potrebnih kadrovskih, prostornih, tehničkih, higijenskih i sigurnosnih uvjeta, obvezno daje prednost ostvarivanju najboljeg interesa djece. Preporuke su u većoj mjeri prihvaćene.

## **9. EPIDEMIOLOŠKE MJERE U ŠKOLAMA**

Brojni roditelji prituživali su se na *Upute za sprječavanje i suzbijanje epidemije COVID-19 vezano za rad predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola u školskoj godini 2020./2021.*, koje su u kolovozu 2020. donijeli HZJZ i MZO. Negodovali su zbog obveze učenika da nose zaštitne maske, smatrajući da se time djeci krše temeljna ljudska prava i ugrožava njihov fizički i psihički razvoj i zdravlje; navodili su da učenici tijekom dana uopće ne izlaze iz zagušljivih učionica na odmore; da su s maskom na licu zatvoreni u učionicama bez klime, često bez mogućnosti otvaranja prozora, te da neka djeca zbog toga imaju glavobolje i napadaje panike. Pritužbe su upućivale na to da neke škole ne provode preporuke HZJZ-a iz rujna 2020., u kojima je dodatno pojašnjena organizacija odmora i prehrane u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, te je ukazano na nužnost odmora tijekom nastave i važnost izlaska iz učionica. Pravobraniteljica se obratila MZO-u te upozorila na postojanje poteškoća u interpretaciji i primjeni navedenih mjera u školama. Istaknula je kako je iznimno važno da upute i preporuke koje se donose budu na vrijeme i jasno iskomunicirane sa svim dionicima sustava odgoja i obrazovanja te na primjereni način obrazložene. Iako nismo zaprimili odgovor MZO-a, iz kasnijih aktivnosti bilo je vidljivo da je preporuka prihvaćena.

## **10. RAD ODGOJNO-OBRAZOVNIH USTANOVA POGOĐENIH POTRESOM U ZAGREBU**

Nakon jakog potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu, 22. ožujka 2020., uputili smo Gradu Zagrebu, MZO-u i Ravnateljstvu civilne zaštite preporuku da oštećene zgrade odgojno-obrazovnih ustanova trebaju biti cjelovito obnovljene kako bi bile otporne i sigurne. Preporučili smo da se, uz donošenje propisa o obnovi objekata pogođenih potresom, kroz Hrvatsku platformu za smanjenje rizika od katastrofa (SROK) uključe stručnjaci u izradu procjene rizika u obrazovanju, te druge aktivnosti koje će pridonijeti zaštiti sigurnosti djece u vrtićima i školama. Istaknuli smo nužnost da djeca borave u sigurnim zgradama i da za sve vrtiće i škole trebaju biti doneseni planovi upravljanja u katastrofama i tome prilagođeni školski kurikulumi; da djeca u vrtićima i školama trebaju biti pripremljena za postupanje u slučaju potresa, ali i drugih katastrofa; da s djecom treba razgovarati i pripremati ih na takve situacije na primjereni način, pri čemu roditeljima, odgajateljima i učiteljima u tome trebaju pomoći pedagozi,

psiholozi i drugi stručni suradnici, uz pomoć stručnjaka civilne zaštite. Grad Zagreb nas je, kao vlasnik i osnivač dječjih vrtića i škola na svojem području, obavijestio o aktivnostima provjere sigurnosti zgrada tih ustanova, od preliminarnih pregleda i poduzetih hitnih mjera i radova do detaljnih pregleda objekata i stvaranja pretpostavki za pripremu projektne dokumentacije za sanaciju štete uzrokovane potresom. Obavijestio nas je i koje ustanove privremeno ne ispunjavaju uvjete za organizaciju odgojno-obrazovnog rada i prihvata djece i učenika, da će se privremeno neuporabljivi objekti obnoviti i sanirati; da u Zagrebu nema odgojno-obrazovnih ustanova koje trajno neće ispunjavati uvjete za odgojno-obrazovni rad; da će učenici oštećenih škola, čiji objekti neće biti spremni za rad i prihvata učenika prvog dana šk. god. 2020./2021., nastavu pohađati u školama koje nastavu organiziraju u jednoj smjeni, te će se odgojno-obrazovni rad za učenike u tim školama organizirati u dvije smjene.

## **11. ORGANIZACIJA NASTAVE U ZDRAVSTVENOJ USTANOVI ZA SREDNJOŠKOLCE**

U našim redovitim preporukama na početku školske godine, još od 2016., ukazujemo MZO-u na potrebu njegovoga većeg angažmana u cilju osiguravanja nastave u bolnici, u skladu s propisima, za svu djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi koja se nalaze na bolničkom liječenju. Budući da nastava za srednjoškolce u bolnici zasad još nije organizirana, te imajući u vidu brojne prednosti pohađanja takve nastave, posebno za djecu koja su na dužem bolničkom liječenju, a psihofizičko stanje im je takvo da mogu pratiti nastavu, ponovno smo uputili preporuku MZO-u, ali i Hrvatskoj zajednici županija, kao osnivačima srednjih škola. Pravobraniteljica je preporuku detaljnije obrazložila i na sastanku s predstavnicima Radne skupine za obrazovanje i kulturu Hrvatske zajednice županija, koji su pokazali interes za pronalaženje rješenja. Naš je stav da, budući da postoji i pravni i organizacijski okvir za organizaciju nastave u bolnici za srednjoškolce, ne smije biti izgovora da se djeci ne omogući ostvarivanje njihovog prava na obrazovanje. Zato od svih dionika uključenih u procese donošenja odluka koje će voditi k tome da se i srednjoškolcima osigura nastava u bolnici, očekujemo da ulože dodatni napor kako bi se to i ostvarilo.

## **Zdravlje (10)**

### **12. LIJEČENJE DJECE U PSIHIJATRIJSKOJ BOLNICI ZA DJECU I MLADEŽ U ZAGREBU U VRIJEME PANDEMIJE**

Ravnatelj Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež u Zagrebu izvijestio nas je o teškoćama u organizaciji stacionarnog liječenja djece u vrijeme epidemije Covida-19, u odnosu na potrebu fizičke distance između djece, ali i između djece i djelatnika. Teškoće se javljaju zbog nedostatka primjerenog prostora za izolaciju djece. Također nas je izvijestio o mogućem preseljenju bolnice u zaseban dio jedne od psihijatrijskih ustanova za odrasle u široj okolini Zagreba. Zabrinuti zbog mogućeg narušavanja prava djece smještajem u ustanovu za odrasle korisnike, uputili smo preporuku Gradskom uredu za zdravstvo Grada Zagreba da žurno pruži svu potrebnu pomoć i podršku zdravstvenoj ustanovi za djecu u vlasništvu Grada Zagreba kako bi se navedeni problem riješio. Grad Zagreb prihvatio je našu preporuku.

### **13. SMJEŠTAJ MALOLJETNIKA KOJI SU TIJEKOM KAZNENOG POSTUPKA PROGLAŠENI NEUBROJIVIMA**

Iz obraćanja ravnatelja Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež u Zagrebu saznali smo da nedostaje pravna regulativa, odnosno da nedostaje zdravstvena ustanova u koju bi se na prisilni smještaj temeljem odluke nadležnog suda uputila djeca (maloljetnici) koja su tijekom kaznenog postupka proglašena neubrojivom. Na listi psihijatrijskih ustanova za neubrojive osobe nalaze

se isključivo zdravstvene ustanove za odrasle u kojima ne postoji mogućnost odvajanja djece od odraslih pacijenata. Stoga smo o problemu obavijestili MZ, upozorili na manjkave resurse za zaštitu i liječenje te preporučili iznalaženje primjerenog rješenja u skladu s propisima i ostvarivanjem prava i interesa djece u sukobu sa zakonom. Ubrzo smo obaviješteni da je na e-savjetovanje upućen *Pravilnik o dopuni Pravilnika o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj nebrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se nebrojive osobe liječe na slobodi*, u kojem se postojeća lista ustanova nadopunjuje s Psihijatrijskom bolnicom za djecu i mladež u Zagrebu, u kojoj se predviđaju dvije postelje za liječenje maloljetnih nebrojivih osoba. Donošenje Pravilnika očekujemo.

#### **14. STACIONARNO PSIHIJATRIJSKO LIJEČENJE MALOLJETNIKA LIŠENIH SLOBODE**

Uočili smo povrede prava i interesa djece (maloljetnika) u sukobu sa zakonom koja su lišena slobode i izvršavaju mjere u sustavu pravosuđa. Maloljetnici koji izvršavaju mjeru istražnog zatvora, odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod i kaznu maloljetničkog zatvora, a potrebno im je stacionarno psihijatrijsko liječenje, upućuju se na smještaj u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu, gdje su smješteni zajedno s odraslim počiniteljima kaznenih djela i nije im dostupan dječji psihijatar. Riječ je o dvostrukom kršenju prava djece, one lišene slobode te one koja su na liječenju, budući da u oba slučaja postupanje nalaže odvojeni smještaj od odraslih osoba. Navedeno rješenje krši i međunarodne standarde i kaznenopravne i zdravstvene nacionalne propise koji se odnose na djecu lišenu slobode i onu koja su na liječenju. Stoga smo UZSP-u i MZ-u uputili preporuku da se žurno osiguraju uvjeti psihijatrijskog stacionarnog liječenja maloljetnika u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, odvojeno od odraslih osoba lišenih slobode, s istodobnim zapošljavanjem psihijatra za djecu i mladež ili da se osiguraju uvjeti za liječenje u ustanovama koje su na listi zdravstvenih ustanova u kojima se mogu stacionarno psihijatrijski liječiti djeca, a riječ je o četiri ustanove. Budući da u dosadašnjem postupanju postoji sumnja na višestruku diskriminaciju djece, o tome smo obavijestili i Pučku pravobraniteljicu. Odgovor na preporuku očekujemo.

#### **15. BORAVAK RODITELJA UZ BOLESNO DIJETE I POSJETI U VRIJEME PANDEMIJE**

Roditelji su nam navodili da se u vrijeme pandemije u pojedinim bolnicama ne dopušta boravak roditelja uz dijete ni posjeti, neovisno o dobi djeteta i zdravstvenom stanju djeteta i roditelja, a što kod dojenčadi dovodi i do prekida dojenja. Također su ukazali i na to da se ponegdje ne ostvaruje patronažna zdravstvena skrb o novorođenčetu. Stoga smo MZ-u preporučili da se kod određivanja pravila bolnica, vezano uz boravak roditelja uz dijete i posjete za vrijeme epidemije, uvažava najnovija stajališta domaćih i stranih stručnjaka vezano za aktualnu epidemiološku situaciju, da se bolnicama i zdravstvenim djelatnicima daju smjernice, utemeljene na najnovijim stajalištima stručnjaka u odnosu na dojenje u uvjetima pandemije, te da se roditelje o tome informira uz pouku o mjerama opreza. Također smo preporučili da se radi sprečavanja zaraze osigura kvalitetna opskrba zdravstvenih djelatnika i roditelja potrebnom zaštitnom opremom. Ministar zdravstva izvijestio nas da su bolnice u pravilu omogućavale posjete i boravak roditelja, dok su pojedine to ograničavale na roditelje određenih kategorija djece te da će se u sljedećem razdoblju omogućiti prisutnost roditelja u najvećoj mogućoj mjeri.

#### **16. PRAVO DJECE NA SENZOR KOMPATIBILAN S INZULINSKOM PUMPOM**

Zalažući se za proširenje Osnovne liste pomagala HZZO-a, kako bi se svoj djeci kod koje je to medicinski indicirano osiguralo pravo na senzor kompatibilan s inzulinskom pumpom, uputili smo preporuku HZZO-u. Ovo pomagalo automatski prekida isporuku inzulina pri čemu se preveniraju po život opasne hipoglikemije kojima su sklona djeca kod koje je primjena ovoga

pomagala indicirana, pa smo preporučili da se pravo na njegovo korištenje proširi i na djecu stariju od osam godina. Preporuka je prihvaćena.

## **17. TESTIRANJE DJECE PRILIKOM PRELASKA DRŽAVNE GRANICE**

Zbog obveze testiranja, kao nužnog preduvjeta za ulazak na područje RH, koje je uvedeno odlukom Stožera civilne zaštite RH, roditelji su nas upozorili da se negativni PCR test na Covid-19 zahtijeva neovisno o dobi djeteta, pa toj obvezi podliježe i dojenčad, iako je riječ o neugodnom pregledu, a za roditelje i znatnom financijskom trošku. Izuzetak, po odluci Stožera, je u onim slučajevima kad se u RH ulazi iz nužnih osobnih razloga, no ti razlozi, kako navode roditelji, nisu definirani, zbunjujući su i podložni raznim tumačenjima pojedinih policijskih djelatnika na samoj granici. Stožeru civilne zaštite stoga smo preporučili da jasno definira pravila vezano uz testiranje djece kao uvjeta za ulazak u RH te o tome na transparentan način obavijesti javnost. Stožer civilne zaštite nije odgovorio na našu preporuku, a iz preslike odgovora stranci koju su nam dostavili na znanje proizlazi da su postupanja prema djeci i odraslim osobama izjednačena jer HZJZ ne postavlja nikakva ograničenja vezano uz dob djece.

## **18. ODVAJANJE NOVOROĐENČADI OD MAJKI U KB MERKUR I OB BJELOVAR**

Na obavijest Udruge Roda, o saznanjima da se u KB Merkur i OB Bjelovar novorođenčad odvaja od majki, preporučili smo MZ-u da se, uvažavajući korisnost dojenja i kontakta djeteta s majkom, te uz mjere zaštite zdravlja djeteta i odraslih, poduzmu potrebne mjere kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri izbjegla takva odvajanja. MZ nas je izvijestio o odgovorima bolnica prema kojima, prema uputi HZJZ-a, svi pozitivni pacijenti, bez obzira na simptome, uključujući trudnice, rodilje i novorođenčad, trebaju biti opservirani do primitka rezultata testiranja. Bolnice navode niz nepredvidivih i raznolikih situacija u praksi u kojima se poduzimaju mjere radi zaštite zdravlja majki, djece i zdravstvenog osoblja, naglašavajući da je riječ o privremenim mjerama.

## **19. AUTOMAT KLUBOVI I KOCKARNICE U BLIZINI ODGOJNO-OBRAZOVNIH USTANOVA**

U ožujku 2020. na snagu su stupile izmijenjene odredbe *Pravilnika o prostornim i tehničkim uvjetima za priređivanje igara na sreću u casinima, na automatima i uplatnim mjestima kladionica*, kojima je ponovno uvedena minimalna udaljenost od 500 m *casina* i automat klubova od odgojno-obrazovnih ustanova (dječjih vrtića, osnovnih škola, srednjih škola i učeničkih domova) te vjerskih objekata. Unatoč tome, neki automat klubovi se i dalje otvaraju u neposrednoj blizini odgojno-obrazovnih ustanova. Iako otvoreni nakon stupanja na snagu odredbe o minimalnoj udaljenosti, ti prostori za igre na sreću otvoreni su na temelju ranije važećih propisa pa smo preporučili da se žurno dopune odredbe *Pravilnika* te da se odredbe o minimalnoj udaljenosti od odgojno-obrazovnih i drugih mjesta na kojima organizirano borave djeca (škole, klubovi, domovi za djecu...) primjenjuju i za one prostore u kojima se igre na sreću priređuju otprije. Predložili smo i da se, kao preduvjet za izdavanje odobrenja za otvaranje ili preseljenje casina, automat kluba te uplatnog mjesta za primanje uplata klađenja, traži i suglasnost jedinica lokalne samouprave, te da se dodatno traži i suglasnost predstavnika stanara, a zalagali smo se i za povećanje minimalne udaljenosti prostora u kojima se priređuju igre na sreću (*casina*, automat klubovi i kladionice) od mjesta na kojima organizirano borave djeca na 1000 metara.

## **20. ZAŠTITA ZDRAVLJA I SUZBIJANJE OVISNOSTI O PUŠENJU**

Doznajući za lokalnu „tradiciju“ da se djecu potiče i dopušta im se pušenje u povodu obilježavanja blagdana Svijećnice, Gradu Hvaru i uredniku portala na čijim su stranicama objavljene fotografije djece koja puše cigarete uputili smo upozorenje i preporuku. Ukazali smo



na neprimjerenost i neprihvatljivost „tradicije“ dopuštanja djeci da puše i prikazivanja djece koja puše kao pozitivne prakse. Preporučili smo poduzimanje mjera kako bi djeca na otoku Hvaru bila izložena pozitivnim primjerima i usmjerena stvaranju zdravih životnih navika i osvještavanju da je pušenje štetno te da se angažiraju kako bi se uklonile fotografije djece koja puše. Nismo dobili povratni odgovor.

## **21. EPIDEMIOLOŠKE MJERE ZA ZAŠTITU DJECE U JAVNOM PRIJEVOZU**

Općinama, gradovima i županijama preporučili smo da u suradnji s prijevoznicima, osiguraju provođenje epidemioloških mjera u javnom prijevozu na području njihove nadležnosti, odnosno da osiguraju dovoljan broj vozila za prijevoz putnika, pogotovo u jutarnjim satima i u vrijeme kad učenici putuju u školu ili se vraćaju kući iz škole. Također smo preporučili poduzimanje mjera radi unapređivanja cestovne infrastrukture i alternativnih oblika kretanja, naročito za pješake i bicikliste, radi sigurnosti njihovog kretanja te daljnjih mogućnosti za sprečavanje stradavanja djece na cestama na njihovom području. Od 428 općina u Hrvatskoj, odgovore nam je dostavilo 25 općina, a od 127 gradova odgovorilo nam je 20 gradova i Grad Zagreb, a od 20 županija odgovore nam je dostavilo šest županija. Ovi odgovori su nam pokazatelj koliko su ova pitanja u fokusu općina, gradova i županija u nastojanjima da osiguraju što kvalitetniji život svojim stanovnicima, a naročito djeci.

## **Obiteljsko pravna zaštita (6)**

### **22. OBITELJSKO PРАВNA ZAŠTITA DOBROBITI DJECE U VRIJEME EPIDEMIJE**

Obaviješteni smo o izvanrednim okolnostima u kojima se zateklo dvoje zdrave djece iz dvije obitelji na području Primorsko-goranske županije te potrebi pronalaženja odgovarajućeg rješenja za njihov smještaj i skrb, budući da su im oba roditelja zaražena virusom SARS-CoV-19, trebala biti hospitalizirana. Imajući u vidu posebnu ranjivost ove djece, koja su se našla u situaciji s kakvom se dosad nismo susretali, obratili smo se HZJZ-u, Stožeru civilne zaštite RH, MDOMSP-u, CZSS-u Rijeka i CZSS-u Opatija, te preporučili uključivanje i pronalaženje rješenja problema daljnjeg smještaja i skrbi o djeci. Prihvaćajući preporuku nadležne su se institucije uključile u zaštitu djece.

### **23. ZAŠTITA DJECE ZAPOSLENIH RODITELJA U VRIJEME EPIDEMIJE**

Zbog prijava o nerazumijevanja poslodavaca o posebnosti skrbi roditelja o djeci za vrijeme krize uzrokovane pandemijom Covida-19 uputili smo preporuku Vladi RH. Upozorili smo da poslodavci roditeljima, iako za to postoje ispunjeni uvjeti, ne omogućavaju pravo na rad od kuće ili korištenje novog godišnjeg odmora, a kod obiteljskog liječnika ne mogu otvoriti bolovanje radi skrbi o djetetu. Podsjetili smo na obvezu države da pruži podršku zaposlenim roditeljima te preporučili da se njih i njihovu djecu zaštiti od nepotrebnog izlaganja socijalnim kontaktima i riziku od bolesti, te da se omogući rad od kuće onim roditeljima kojima priroda posla to dopušta. Za djecu roditelja koji rade na poslovima koji se moraju odvijati na radnom mjestu, preporučili smo osigurati skrb o djeci. Predložili smo i da se na stranici <https://www.koronavirus.hr/>, gdje se objavljuju sve bitne informacije u vezi s koronavirusom u Hrvatskoj, posebno mjesto posveti zaštiti djece zaposlenih roditelja s preporukama i uputama poslodavcima.

### **24. IZVRŠAVANJE RODITELJSKE SKRBI U UVJETIMA EPIDEMIJE**

Potaknuta učestalim obraćanjima roditelja koji uslijed razvoda braka ili na temelju odluka nadležnih tijela ne stanuju s djetetom, a koji nailaze na poteškoće u ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom u okolnostima epidemije prouzročene koronavirusom, pravobraniteljica je uputila

preporuku MDOMSP-u. Preporučila je da MDOMSP, u konzultaciji s epidemiolozima, CZSS-ima i ustanovama socijalne skrbi u kojima su smještena djeca te udomiteljskim obiteljima, izradi naputak o postupanju u odnosu na moguće načine održavanja osobnih odnosa roditelja i djece, koji će biti u skladu i sa zaštitom dobrobiti djeteta i sa zaštitom zdravlja i djeteta i članova obitelji. MDOMSP je na svojim mrežnim stranicama svim pružateljima socijalnih usluga za djecu objavio preporuku o opravdanosti privremenog ograničenja ostvarivanja osobnih odnosa djece smještene u udomiteljske obitelji, ustanove i kod drugih pružatelja socijalnih usluga s roditeljima i/ili članovima obitelji. U preporuci je istaknuto kako je redovite i kontinuirane kontakte s djecom uputno osigurati putem telekomunikacijskih sredstava (telefona, *Skypa*, *WhatsAppa*, *Vibera* i sl.).

## **25. OSIGURANJE SMJEŠTAJA ZA DJECU KOJU RODITELJI ZANEMARUJU**

Uznemirujući navodi o nemoći stručnjaka CZSS-a da unatoč uočenim rizicima za odrastanje djece u obitelji ne mogu provesti mjere za zaštitu djece zbog nedostatka alternativnog smještaja, potaknuli su nas na obraćanje MRMSOSP-u. Preporučili smo da žurno iznađe mogućnosti za odgovarajući smještaj djece u sustavu socijalne skrbi kako bi im se osigurali primjereni uvjeti za odrastanje. Odgovor ministarstva očekujemo.

## **26. OSTVARIVANJE KONTAKATA RODITELJA I DJECE U UVJETIMA EPIDEMIJE**

Zbog epidemiološke situacije, Stožer civilne zaštite RH u prosincu 2020. donio je *Odluku o zabrani napuštanja županije prema mjestu prebivališta ili boravišta u Republici Hrvatskoj* (NN 141/20). Odluka je donesena pred blagdane i zimske školske praznike te je bilo za očekivati povećani broj zahtjeva za izdavanjem propusnica radi ostvarivanja osobnih odnosa djece s roditeljem s kojim ne stanuju. Nedugo nakon donošenja odluke zaprimili smo niz pritužbi građana koji su ukazivali na dugotrajnost postupka ishođenja propusnica, prituživali se na ishod postupka, te ukazivali na situacije koje se, prema tumačenju odluke, nisu smatrale opravdanim razlogom za izdavanje propusnice (odlazak po djecu koja otprije borave u drugoj županiji kod drugih članova obitelji). Potaknuti takvim pritužbama preporučili smo Ravnateljstvu civilne zaštite da zahtjeve obrađuju žurno i u najboljem interesu djece u svakom konkretnom slučaju. Naglasili smo kako je žurno postupanje osobito važno kako bi se osigurao kontinuitet u ostvarivanju osobnih odnosa djece i roditelja te da bi se izbjegli mogući sporovi i sukobi, posebice u onim situacijama u kojima su obiteljski odnosi otprije narušeni.

## **27. ZAŠTITA PRAVA I DOBROBITI DJECE KOJA SU POSVOJENA PRIJE STUPANJA NA SNAGU OBITELJSKOG ZAKONA IZ 2015.**

U 2020. nastavljene su aktivnosti Ureda s ciljem poboljšanja statusa djece koja su posvojena temeljem odredbi ranije važećih propisa (*Obiteljski zakon* iz 2003.) koje nisu predviđale mogućnost promjene OIB-a posvojenom djetetu. Još u prosincu 2019. obratili smo se tadašnjem MDOMSP-u kao stručnom nositelju izrade *Obiteljskog zakona* te Ministarstvu financija, kao stručnom nositelju izrade *Zakona o OIB-u*, kako bismo ih podsjetili na poteškoće s kojima se suočavaju posvojena djeca te preporučili da čim prije poduzmu sve nužne predradnje s ciljem dopune propisa. Odgovori koje smo primili u odnosu na ovu inicijativu ukazuju na konsenzus ministarstava o tome da je rješavanje problema OIB-a djece koja su posvojena prije 1. studenoga 2015. u domeni *Obiteljskog zakona*. Na ovaj problem upozorili smo i Vladu RH, s preporukom da potakne resorna ministarstva na sveobuhvatno rješavanje teškoća na koje nailaze posvojena djeca, što je moguće jedino inicijativama i aktivnostima resornih ministarstava usmjerenim na dopunu važećih zakonskih odredbi. Također smo zatražili podršku u poticanju skorih izmjena odredbi *Obiteljskog zakona*.

## Nasilje (6)

### 28. ZAŠTITA DJECE OD NASILJA I ZANEMARIVANJA U VRIJEME EPIDEMIJE

Zbog bojazni da su djeca u vrijeme epidemije, zbog izvanrednih okolnosti, izložena povećanim rizicima od nasilja, pozvali smo sve institucije koje su dionici *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* na prilagodbu aktivnosti radi učinkovite prevencije i zaštite djece od svih oblika nasilja. Pozvali smo na izradu posebnih smjernica koje bi trebale dati jasne upute za postupanje i za suradnju institucija u slučajevima intervencija u obitelji, posebno kod izricanja žurne mjere izdvajanja iz obitelji u izvanrednoj situaciji, kao i način postupanja kada je riječ o obiteljima i osobama koje boluju ili za koje postoji sumnja da su bili u kontaktu s oboljelima od Covida-19. Preporučili smo da se predvidi popis obvezne zaštitne opreme za sve stručne radnike (CZSS, djelatnike policije i pravosuđa) koji dolaze u izravni kontakt s korisnicima, kao i za djecu; da se unaprijed predvide kapaciteti za smještaj žrtava nasilja u obitelji – djece i roditelja s djecom – za vrijeme trajanja epidemije, s obzirom na ograničene kapacitete ustanova, udomiteljskih obitelji i skloništa za žrtve obiteljskog nasilja, posebno s obzirom na moguće izrečene mjere samoizolacije; da se riješe problemi dostupnosti informacija o osobama koje su u obveznoj samoizolaciji te omogući pravovremeno izdavanje propusnica za stručne radnike i posebne skrbnike prilikom poduzimanja radnji na područjima drugih JLS-a. Preporučili smo i da se revidira odluka o privremenoj obustavi/ograničavanju provođenja mjera obiteljsko-pravne zaštite i mjere pojačane brige i nadzora, za koju smatramo da nije u interesu djece.

Na preporuku nam je odgovorio MZ te načelno podržao aktivnosti u cilju zaštite zdravlja i kvalitete življenja cjelokupnog stanovništva, s osobitim naglaskom na ranjive skupine te potvrdio nužnost usklađene međuresorne suradnje koja će biti dodatno osnažena i *Sporazumom o međuresornoj suradnji i koordinaciji u području sprječavanja nasilja i drugih ugrožavajućih ponašanja na lokalnoj razini* od 26. ožujka 2020. MDOMSP je otklonio potrebu izrade posebnih smjernica i preporuka za postupanje i provedbu *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* u izvanrednoj situaciji uzrokovanoj epidemijom, navodeći kako se sve mjere predviđene propisima i *Protokolom* provode nesmetano.

### 29. ZAŠTITA OD OBITELJSKOG NASILJA U VRIJEME EPIDEMIJE

Zabrinuti zbog povećane izloženosti djece obiteljskome nasilju u vrijeme epidemije preporukom smo se obratili MRMSOSP-u, MZ-u, MUP-u, MPU-u, Pravosudnoj akademiji i Državnoj školi za javnu upravu. Preporučili smo kontinuirano provođenje edukativnih medijskih kampanja i preventivnih aktivnosti za djecu i odrasle, podizanje razine javne svijesti o kažnjivosti i neprihvatljivosti nasilja nad djecom i njegovoj štetnosti za razvoj djece, te ohrabrivanje prijavljivanja svakog nasilja, kao i sumnje da je dijete izloženo nasilju u obitelji. Također smo ukazali na nužnost provođenja sveobuhvatne procjene obitelji, te žurno poduzimanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta u svakom slučaju u kojem je sustav socijalne skrbi upoznat s činjenicom da dijete živi u rizičnom okruženju. Naveli smo da je nužno osigurati uvjete za provedbu propisa o zaštiti djece od nasilja kroz kontinuirane edukacije stručnjaka radi povećanja razine njihovog znanja o postupanju u odnosu prema djeci, kontinuirani rad s počiniteljima i žrtvama nasilja, te pravovremeno i primjereno sankcioniranje počinitelja. Prihvaćajući našu preporuku institucije kojima smo se obratili (osim Državne škole za javnu upravu) detaljno su nas izvijestile o provođenju aktivnosti iz svog djelokruga, a koje su u potpunosti u skladu s našim preporukama.

### 30. LICENCIRANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH DJELATNIKA

Višegodišnjim praćenjem zaštite djece od seksualnog nasilja uočili smo da se prethodna osuđivanost osoba koje rade s djecom u odgojno-obrazovnom sustavu, unatoč zakonskoj obvezi, ne provjerava u obimu koji bi bio realan, s obzirom na broj zaposlenih u sustavu

obrazovanja, njihovu čestu mobilnost te rad u nepunom radnom vremenu i u više obrazovnih ustanova. Stoga smo, u nastavku na našu prethodnu preporuku upućenu MZO-u, o potrebi pojačanog nadzora prosvjetne inspekcije u ispunjavanju zakonske obveze provjere postojanja zapreka za zapošljavanje, MZO-u preporučili uspostavu sustava licenciranja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja te drugih osoba koje rade s djecom u sustavu odgoja i obrazovanja (pomoćnici u nastavi, stručni komunikacijski posrednici). Naglasili smo da bi se izdavanjem licencijskih za rad s djecom riješili i drugi uočeni problemi zbog kojih se djeca u okviru odgojno-obrazovnih ustanova ne osjećaju zaštićeno. Pravo djece na zaštitu od seksualnog nasilja dodatno narušavaju i situacije koje nisu regulirane postojećim propisima, poput seksualnog uznemiravanja, koje često ne podliježe procesuiranju počinitelja pa time izostaje i zakonska mogućnost njegovog udaljenja iz nastavnog procesa i kontakta s učenicima. Isto se događa i u situaciji kad kazneni progon protiv počinitelja nije službeno započeo, iako se provode istražne radnje zbog sumnje da je nad učenicima počinjeno seksualno nasilje od strane zaposlenika odgojno-obrazovne ustanove. Smatramo da se licenciranjem osoba koje rade s djecom mogu stvoriti uvjeti za zaštitu djece od seksualnog nasilja, ali i drugih neprimjerenih ponašanja odgojno-obrazovnih djelatnika. Izdavanje licencijskih za rad, uz provjeru stručnih kompetencija i zdravstvenih (psihofizičkih) sposobnosti za rad s djecom, trebalo bi uvjetovati i provjerom prethodne osuđivanosti osoba na godišnjoj razini. Uz redoviti postupak obnove licencijskih trebalo bi propisati i izvanredne postupke oduzimanje licencijskih osobama koje svojim ponašanjem ugrožavaju prava djece, neovisno o vođenju kaznenog postupka. Važeća licencijska za rad trebala bi također biti uvjet i za verifikaciju kraćih programa odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi, koje provode knjižnice, zdravstvene, socijalne, kulturne i sportske ustanove, udruge, druge pravne osobe ili fizičke osobe. Odgovor na preporuku očekujemo.

### **31. JAČANJE TEHNIČKIH I KADROVSKIH KAPACITETA KAZNENE EVIDENCIJE MPU-a**

Provjera prethodne osuđivanosti osoba koje dolaze u kontakt s djecom važan je segment prevencije seksualnog nasilja nad djecom. S obzirom na veliki broj osoba koje bi trebalo kontinuirano provjeravati važno je da postupak provjere bude brz i učinkovit. Kako bi se to ostvarilo nužno je osigurati materijalne, tehničke i kadrovske uvjete u Ministarstvu pravosuđa i uprave kako bi provjera u kaznenoj evidenciji bila pojednostavljena i dostupna za sve one koji su takvu provjeru dužni provoditi radi zaštite djece, osobito u sustavu odgoja i obrazovanja te sporta. Na to smo ukazali u preporuci koju smo uputili Vladi RH i MPU-u tražeći da se unaprijede kadrovski i tehnički kapaciteti kaznene evidencije. MPU je prihvatio preporuku.

### **32. PROVJERA PRETHODNE OSUĐIVANOSTI STRANIH DRŽAVLJANA U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA**

Osim što odgojno-obrazovne ustanove ne ispunjavaju svoju zakonsku obvezu provjere prethodne osuđivanosti zaposlenih osoba, dodatni problem je i angažiranje stranih državljana u sustavu obrazovanja, osobito u sklopu međunarodnih škola. Provjera prethodne osuđivanosti stranih državljana, koji izvode nastavu u međunarodnim školama, upitna je, budući da se oni ne evidentiraju u Kaznenoj evidenciji Ministarstva pravosuđa i uprave, osim ako su počinili kazneno djelo na teritoriju RH. Provjera ispunjavanja zakonskih uvjeta za rad u obrazovnoj instituciji u takvim slučajevima trebala bi obuhvaćati pribavljanje potvrde iz kaznene evidencije države čiji su državljani, a nemamo saznanja da se to u praksi primjenjuje. Stoga smo na ovaj problem upozorili prosvjetnu inspekciju MZO-a te preporučili da žurno izvrši inspeksijski nadzor u svim međunarodnim odgojno-obrazovnim ustanovama koje djeluju na području RH, kako bi se utvrdilo jesu li za sve radnike pribavljene odgovarajuće potvrde iz kaznene evidencije države čiji su državljani, koje dokazuju da za njih ne postoje zapreke za zapošljavanje. Odgovor očekujemo.

### 33. ZAŠTITA DJECE OD SEKSUALNOG NASILJA

Postupali smo saznajući za aktivnost udruge „Dostojan život“ Udruga za zaštitu ljudskih prava i dostojanstva osoba u potrebi, čiji je suosnivač, predsjednik te ujedno i osoba ovlaštena za zastupanje, čovjek koji je pravomoćno osuđen zbog najtežih seksualnih delikata na štetu djece, koji je izdržao višegodišnju kaznu zatvora i pred kojim je još uvijek višegodišnji period rehabilitacije. Obratili smo se nadležnim ministarstvima kako bismo ih upozorili na rizike i potaknuli na djelovanje, kako bi se spriječilo da konkretna osuđena osoba, posredno preko udruge, dođe u kontakt s djecom. Pozvali smo ih da podrže naše inicijative vezane uz dopunu propisa radi zaštite djece od seksualnih zlostavljača, te da podsjetite i potaknu odgojno-obrazovne ustanove i ustanove socijalne skrbi da uvijek i neizostavno za sve osobe koje kroz rad udruga dolaze u kontakt s djecom u okviru njihovih ustanova, pribave uvjerenje s podacima iz kaznene evidencije MPU-u, u skladu sa *Zakonom pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji*, kako bi se spriječio kontakt djece s počiniteljima kaznenih djela na njihovu štetu. MRMSOSP posebno smo zamolili da ispita aktivitet udruge „Dostojan život“ kao organizatora volontiranja, a vezano uz primjenu *Zakona o volonterstvu*. Također, zamolili smo da poduzmu i predradnje za dopunu propisa odredbama kojima će se osigurati i zaštita djece u odnosu na organizatore volontiranja. Obratili smo se i udruzi na čijem se popisu suradnika nalazila udruga Dostojan život, kako bismo ih upozorili i pozvali na oprez. Obavijestili su nas kako su deaktivirali profil sporne udruge u svojoj bazi.

## Imovinska prava (6)

### 34. ZAŠTITA IMOVINSKIH PRAVA I INTERESA DJECE

Praćenjem ostvarivanja imovinskih prava i interesa ranjivih skupina djece, među ostalim i djece čiji su roditelji poginuli u prometnim nesrećama, uočili smo po djecu štetnu praksu ostvarenja naknade štete temeljem police od automobilske odgovornosti. U praksi ima slučajeva da odvjetnici ostvare nagradu za svoj rad po dvije osnove, odnosno bivaju dvostruko namireni po istom štetnom događaju na uštrb imovine djece koja su u prometnim nesrećama ostala bez roditelja. Hrvatsku odvjetničku komoru upozorili smo na ovu štetnu praksu te preporučili da kroz svoje aktivnosti (edukacije, naputke i sl.) upozore članove na štetnost takve prakse. Također smo preporučili da poduzmu mjere prema odvjetnicima koji tako postupajući štete ugledu odvjetničke struke, a u konačnici ozbiljno ugrožavaju dobrobit djece koju zastupaju. Podsjetili smo da, u slučaju ugovaranja provizije iz buduće imovine djece, roditelje i odvjetnike obvezuju ograničenja u raspolaganjima određena *Obiteljskim zakonom*. HOK je razmotrio našu preporuku, obvezao se provoditi edukacije i na drugi način upozoriti odvjetnike na obveze u odnosu na raspolaganje imovinskim pravima djece, što smatramo nedostatnim.

### 35. RASPOLAGANJE IMOVINOM DJETETA

S obzirom na poteškoće u praksi banaka s kojima se susreću roditelji prilikom upravljanja imovinom djece u želji da imovinu uvećaju, odnosno ostvare povoljniju kamatu prilikom štednje, obratili smo se Hrvatskoj udruzi banaka (HUB). Upozorili smo da za prebacivanje novca s računa u jednoj banci na djetetov račun u drugoj banci nije potrebno odobrenje suda, kako to neke banke tumače, jer nije riječ o raspolaganju vrjednijom imovinom djeteta već o redovitom upravljanju djetetovom imovinom, za što prema *Obiteljskom zakonu* nije potrebno odobrenje suda. Kako ovakva praksa, osim utrošenog vremena, zahtjeva i dodatni financijski angažman roditelja (a posredno i djeteta) koji se prema važećim odredbama odnosi na pokretanje i troškove sudskog postupka, preporučili smo da razmotre moguće rješenje ovog problema te potaknu svoje članice na aktivnosti na tom planu. U svom odgovoru HUB nas je obavijestio kako je riječ o izoliranom slučaju te da ne postoji zapreka za provedbu platnih

transakcija koji se odnose na prijenos sredstava s računa maloljetnika u jednoj banci na račun koji glasi na ime djeteta u drugoj banci (uz dokaz da je račun otvoren na ime djeteta), a što vrijedi i u slučaju prijenosa u korist stambene štednje na račun stambene štednje otvoren na ime djeteta u drugoj banci, jer su to redovni kreditni transferi koji su regulirani *Zakonom o platnom prometu*. Jedino u slučaju isplate štednog uloga (npr. oročenje) prijenos nije moguć, jer se provodi gotovinska isplata odnosno primjenjuju pravila poslovanja po štednom ulogu koje propisuje *Zakon o obveznim odnosima*.

### **36. RASPOLAGANJE SREDSTVIMA KOJA SU STEČENA DJETETOVIM RADOM**

Po saznanju o praksi jedne banke, koja je zaposlenom djetetu starijem od 15 godina uskratim bankovne kartice onemogućila raspolaganje njegovom plaćom, obratili smo se HUB-u s preporukom. Naglasili smo kako zaposlenoj djeci koja zarađuju valja i na praktičnoj razini osigurati uvjete za konzumiranje stečenih prava raspolaganja svojom zaradom, a ujedno spriječiti mogućnost manipulacije i povrede njihovih imovinskih prava te spriječiti dovođenje zaposlene djece u neravnopravan položaj u odnosu na punoljetne zaposlenike. Uskratim bankovne kartice zaposlenom djetetu onemogućuje se raspolagati zaradom, primjerice, u prodavaonici ili na bankomatu (a to ne bi bio slučaj da je riječ o punoljetnoj osobi). Stoga smo preporučili da se iznađu mogućnosti efikasnije zaštite prava i interesa zaposlene djece, a s obzirom na tehničke mogućnosti iz područja bankarskog poslovanja.

U odgovoru HUB je ukazao na mnogobrojne probleme s kojima se banke susreću u poslovanju s maloljetnim osobama zbog, kako navode, nejasne i nedovoljno razrađene regulative koja uređuje ovo područje. Banke su često u svom poslovanju izložene velikim pritiscima roditelja za omogućavanjem raspolaganja dječjom imovinom bez odluka nadležnog suda ili bez suglasnosti drugog roditelja, osobito tamo gdje su narušeni obiteljski odnosi. Zamjetna je potreba daljnjih aktivnosti radi efikasnije zaštite imovinskih interesa djece.

### **37. NAPLATA UZDRŽAVANJA IZ INOZEMSTVA PUTEM ČEKOVA**

Praćenjem problema u naplati uzdržavanja za djecu u inozemstvu uočili smo kako je naplata uzdržavanja u nekim zemljama dodatno otežana složenim i dugotrajnim međunarodnim procedurama. U konkretnom slučaju u Australiji tamošnje nadležno postupovno tijelo - CHILD SUPPORT AGENCY (CSA) negira mogućnost uplate sredstva za uzdržavanje direktno na račun roditelja koji skrbi o djeci, odnosno, navodno tvrdi da bi direktna uplata bila moguća jedino u ukoliko bi taj roditelj otvorio račun u kojoj od australskih banaka. Stoga su dosadašnje uplate na ime uzdržavanja djece stizale putem čekova, što postaje problem, s obzirom na to da su banke u RH u međuvremenu obustavile poslovanje čekovima. S obzirom na poteškoće u pokušaju ostvarivanja prava na uzdržavanje, obratili smo se MDOMSP-u i MF-u te preporučili da ispituju mogućnosti zaštite interesa sve djece koja se mogu naći u sličnim okolnostima, a vezano uz uplate uzdržavanja iz inozemstva putem čekova. HNB nas je izvijestio da prestanak pružanja usluga vezanih uz inozemne čekove nije predmet propisa (zakona ili podzakonskog) nego je isključivo vezano uz poslovnu politiku banaka i rezultat isključivo njihovih poslovnih odluka pa propisima nije moguće u tom pravcu intervenirati. Naknadno smo obaviješteni da uslugu otkupa inozemnih čekova od kraja prosinca 2020. ponovno pruža Hrvatska poštanska banka d.d. Zagreb.

### **38. ZAŠTITA INTERESA DJECE KOJA OSTAJU BEZ DOPRINOSA ZA UZDRŽAVANJE**

Posebna je pozicija djece koja zbog različitih životnih okolnosti trajno ostaju bez sredstava za uzdržavanje od strane drugog roditelja ili po tom roditelju. Događa se da djeca bez utvrđenog očinstva, zbog činjenice da je drugi roditelj nepoznat, ostaju trajno uskraćena za doprinos toga drugog roditelja i članova njegove obitelji. Bez uzdržavanja ostaju i djeca kojoj sud zbog radne

nesposobnosti roditelja odbije tužbeni zahtjev za uzdržavanje; djeca koja nakon smrti roditelja ne uspiju ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu (u slučajevima kada pokojni roditelj nikada nije bio u radnom odnosu ili ako nije imao dovoljno mirovinskog staža), kao i djeca koja ne ostvaruju pravo na uzdržavanje ni nakon isteka privremenog uzdržavanja. U tim slučajevima djeca doživljavaju povrede prava na primjereni životni standard jer ostaju bez dovoljno sredstava za život, a država im, kroz postojeći zakonodavni okvir, ne jamči konkretnu ni kontinuiranu materijalnu pomoć niti mogućnost korištenja povlastica socijalne sigurnosti. Stoga smo upozorili MRMSOSP-u i Središnji državni ured za demografiju i mlade na potrebu zaštite prava i interesa djece koja zbog različitih životnih situacija trajno ostaju bez sredstava za uzdržavanje. Zaprimili smo odgovor MRMSOSP-a u kojem se ističu važeće odredbe i mehanizmi, ali bez izražene volje ili namjere da se riješe uočeni problemi s kojima se suočavaju djeca.

### **39. OBITELJSKA MIROVINA DJECI NAKNADNO UTVRĐENOG OČINSTVA**

Saznali smo za slučaj u kojem je biološki otac djeteta začeto u izvanbračnoj vezi preminuo prije djetetovog rođenja, a djetetu je obiteljska mirovina priznata tek nakon pravomoćnosti presude kojom je utvrđeno očinstvo u sudskom postupku. Tim povodom obratili smo se MRMSOSP-u i HZMO-u. Upozorili smo da propisi i praksa ne osiguravaju primjerenu zaštitu djeci koja zbog objektivnih razloga u vrijeme očeve smrti nemaju utvrđeno očinstvo. Preporučili smo da poduzmu mjere kako bi se svoj djeci neovisno o tome jesu li rođena u braku ili izvan njega osiguralo pravo na obiteljsku mirovinu od dana smrti roditelja, odnosno od djetetovog rođenja, ako je ono rođeno nakon smrti oca. HZMO nije prihvatio našu preporuku smatrajući da su prava djece odgovarajuće zaštićena i da je problem nastao zbog neznanja i nesnalaženja stranaka koje su trebale zahtjev za obiteljsku mirovinu podnijeti odmah po rođenju djeteta, a ne čekati ishod sudskog postupka. Brine nas takav stav tijela koje odriču svoju odgovornost iako bi trebale dati odgovarajuću uputu strankama i transparentne informacije o svim mogućim načinima ostvarenja prava, osobito kad su u pitanju prava djece.

## **Sigurnost (6)**

### **40. SIGURNOST DJECE U PROMETU**

Nakon popuštanja mjera u borbi protiv koronavirusa od kraja travnja 2020. te povećanja mobilnosti građana, upozorili smo na ranjivost djece kao sudionika u prometu. Pozvali smo odrasle na zaštitu djece te na opreznu i sigurnu vožnju i poštovanje prometnih pravila. Imajući u vidu tadašnju najavu mogućeg početka rada dijela predškolskih ustanova i škola, apelirali smo na osnivače škola da, ako započne rad odgojno-obrazovnih ustanova, organiziraju prijevoz djece na siguran način i u skladu s epidemiološkim mjerama.

### **41. PREVENCIJA NESREĆA NA MORU I UNUTARNJIM VODAMA**

Imajući u vidu slučaj stradanja djece od naleta glisera na moru, obratili smo se MMPI-u kako bismo ukazali na sigurnost plovidbe u odnosu na djecu kao ranjivu skupinu sudionika u pomorskom prometu i prometu na unutarnjim vodama, kao i kupača, te potaknuli na poduzimanje aktivnosti radi prevencije njihovog stradanja. S obzirom na početak turističke sezone i intenziviranje prometa turističkih i ostalih brodova i brodica, preporučili smo poduzimanje mjera kako bi se spriječilo stradanje djece na moru i unutarnjim vodama. Preporučili smo intenziviranje kontrole sigurnosti plovidbe oko područja u kojima se očekuje povećani broj maloljetnih sudionika različitih sportskih i rekreativnih aktivnosti na moru (sportski klubovi, uređena kupališta i sl.) i kontrole iznajmljivanja plovila i skutera na vodi (*rent-a-boat*, *rent-a-jet-ski*) naročito vezano za osposobljenost za upravljanje i sigurnu vožnju.

Također smo preporučili da se u suradnji s drugim nadležnim tijelima poduzimaju druge preventivne aktivnosti kako bi se zaštitila djeca kupaci i za vrijeme treninga na moru i u unutarnjim vodama. Preporuka je prihvaćena i realizirana.

#### **42. DJEČJE IGRAONICE**

Ured pravobranitelja za djecu više godina inicira propisivanje uvjeta za otvaranje, rad i nadzor nad radom dječjih igraonica, kako bi se ispunili uvjeti za sigurnu igru i slobodno vrijeme djece. No, takav propis i dalje nije donesen te niti jedno ministarstvo nije ovu problematiku preuzelo u svoju nadležnost. Stoga smo se obratili MRMSOSP-u i MZO-u i preporučili da se započne s rješavanjem problematike vezane za djelovanje dječjih igraonica konačnim određivanjem nadležnog tijela, a zatim i poduzimanjem radnji potrebnih za predlaganje načina reguliranja pravnog okvira. Odgovor na preporuku još nismo primili.

#### **43. UNAPREĐIVANJE AUTOBUSNOG PRIJEVOZA DJECE**

Potaknuti napisima i objavama u medijima o požarima na autobusima i zapaljenjima autobusa, kojima se prevoze djeca, nastalima zbog starosti vozila, obratili smo se MUP-u i MMPI-u. Preporučili smo da što žurnije razmotre mogućnost poduzimanja radnji radi zaštite djece, primjerice intervencijom u odredbe *Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati autobusi kojima se organizirano prevoze djeca*, propisivanjem i uvođenjem ograničenja starosti autobusa za prijevoz djece, propisivanjem češćih rasporeda kontrola ispravnosti autobusa te poboljšanjem standarda njihovog održavanja, u odnosu na autobuse u okviru organiziranog prijevoza djece, kao i druge autobuse kojima se prevoze djeca i građani (javni prijevoz). Iako smo obaviješteni da će se najavljenim izmjenama i dopunama *Pravilnika* rješavati i opisana problematika, do ovih izmjena nije došlo tijekom 2020.

#### **44. UNAPREĐIVANJE CESTOVNE INFRASTRUKTURE**

Tijekom 2020. u više smo pojedinačnih predmeta upućivali preporuke općinama, gradovima i županijama, upravama za ceste županija, Hrvatskim cestama i MUP-u zbog ugroženosti djece u prometu, najčešće u svojstvu pješaka. Riječ je o problemima nedostatne cestovne infrastrukture i signalizacije te ugroženosti djece zbog ponašanja vozača automobila i teških teretnih vozila. U svim tim slučajevima upućivali smo preporuke radi poduzimanja žurnih mjera kojima će se odmah otkloniti potencijalna mogućnost stradavanja djece pješaka te dugoročno riješiti ovaj problem. U većini smo slučajeva povratno obavještavani o poduzetim i planiranim aktivnostima.

#### **45. OBRAZOVANJE ZA SIGURNOST DJECE U CESTOVNOM PROMETU**

Od MZO-a, AZOO-a, HAK-a i MUP-u zatražili smo podatke o preventivnim programima koji se kao obvezni provode u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama iz područja sigurnosti cestovnog prometa za učenike i njihove roditelje. Također smo zatražili podatke o provedbi programa osposobljavanja za upravljanje biciklom u školama u RH tijekom drugog polugodišta školske godine 2019./2020. i prvog polugodišta školske godine 2020./2021. Preporučili smo da se, usprkos pandemiji Covid-19 i izazovima s kojima se suočavaju škole, ulože naponi kako bi se održalo provođenje ovih programa, kako cijela generacija djece pogođena pandemijom ne bi bila zakinuta. Očekujemo povratne informacije.

### **Sport (5)**

#### **46. KORIŠTENJE LEDENE DVORANE ZIBEL U SISKU**

Zbog poteškoća koje se odnose na dostupnost i korištenje sportske dvorane na jednak način i pod istim uvjetima za svu djecu, obratili smo se Športsko-rekreacijskom centru Sisak i Zajednici



sportskih udruga grada Siska s preporukom za zaštitu interesa djece. Istaknuli smo da se onemogućavanjem ulaska djece u prostor dvorane i ograničavanjem uvjeta nužnih za treniranje, samo zbog pripadnosti jednom klubu, u pitanje dovode prava i interesi djece, krše odredbe *Konvencije o pravima djeteta*, a djeca dovode u nejednaki položaj. Upozorili smo na negativni utjecaj konflikata na djecu, čime se nanosi šteta njima, sportu kojim se bave, a u konačnici i cjelokupnoj sportskoj zajednici. Preporučili smo da omogućite jednake uvjete treniranja svoj djeci čim prilike budu dopuštale, odnosno kada budu ukinute mjere socijalnog distanciranja i odluke Stožera civilne zaštite RH vezane uz epidemiju Covida-19. Odgovor na preporuku očekujemo.

#### **47. ORGANIZACIJA DJEČJIH TENISKIH TURNIRA**

Reagirali smo na anonimnu prijavu vezanu uz organizaciju dječjih teniskih turnira, u kojoj se navodi da su, zbog malog broja sudaca, djeca upućena sama brojiti rezultate, pri čemu se upliću roditelji, koji ujedno osuđuju igru, nerijetko se neprimjereno obrušavajući uvredama na djecu, kako svoju, tako i tuđu. U prijavi se nadalje navodilo da zbog incidenata dječji sport, umjesto da ispuni svoju pozitivnu svrhu, postaje mjestom visokog rizika za konflikte i traumatiziranje i djece i roditelja. Kako nasilna i nedopustiva ponašanja prema djeci ne bi ostala bez reakcije, preporučili smo Hrvatskom teniskom savezu da jasno definiira protokole postupanja organizatora i klubova u slučajevima nasilja nad djecom tijekom održavanja teniskih turnira, a kojima bi se ispunila obveza zaštite djece od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, koje jamči *Konvencija o pravima djeteta*. Preporučili smo i da predvide jasna pravila vezana uz suđenja na teniskim turnirima te osiguravanje dovoljnog broja licenciranih sudaca, kako se djeca ne bi izlagala neprimjerenim i rizičnim situacijama te bila izložena napadima i uvredama osoba koje su nezadovoljne njihovim suđenjem. Također smo podsjetili da prilikom dječjih sportskih aktivnosti, pa tako i teniskih turnira, prioritet treba biti na zaštiti zdravlja djece (zaštita od ekstremnih vrućina i od izlaganja suncu i UV zračenju u vrijeme kad su najopasniji, osiguravanje dovoljno stanki za odmor i okrpju). Odgovor na preporuku očekujemo.

#### **48. ZAŠTITA PRAVA DJECE RUKOMETAŠA**

Saznavši da se rukometna natjecanja za djecu odvijaju u dvogodišnjim ciklusima, na način da djeca neparnog godišta uvijek igraju sa starijim parnim godištem, i tako sve do seniorskog uzrasta (dakle od djetetove sedme do sedamnaeste godine) obratili smo se Hrvatskom rukometnom savezu (HRK). Istaknuli smo da se ovom praksom djeca dovode u neravnotežan položaj, te djeca koja su rođena u neparnoj godini gube interes za sportom i napuštaju ga, jer nemaju iste uvjete za napredovanje kao i parna godišta. Preporučili smo da revidiraju spomenuta pravila te svoj djeci osiguraju pretpostavke za ostvarivanje jednakih kriterija i mogućnosti sudjelovanja u natjecanjima. HRK je prihvatio i realizirao našu preporuku.

#### **49. ORGANIZACIJA SPORTSKIH TRENINGA I KAMPOVA ZA VRIJEME EPIDEMIJE**

Odlukom Stožera civilne zaštite RH od 28. studenoga 2020. bili su zabranjeni sportski treninzi i natjecanja te je obustavljen rad teretana, fitness centara i sportskih i rekreacijskih centara čime je djeci onemogućeno bavljenje sportom. S druge strane, kako su djeca - članovi reprezentacije - nastavila s treninzima i natjecanjima, njihovi roditelji smatrali su da su tako izložena riziku od zaraze koronavirusom te su tražili od pravobraniteljice da ih se zaštiti. Stoga smo se obratili Ravnateljstvu civilne zaštite, HZJZ-u i MZ-u te ih pozvali da uzmu u obzir iznimnu važnost sporta i tjelesnih aktivnosti za razvoj djece te za očuvanje njihovog tjelesnog i mentalnog zdravlja. Preporučili smo da se razmotri kako djeci omogućiti sudjelovanje u sportskim aktivnostima uz primjenu svih propisanih mjera za zaštitu zdravlja, te uzimajući u obzir razlike u zdravstvenom riziku za djecu u različitim sportovima, u odnosu na vrstu aktivnosti, kontaktnost sportova, aerobičnost i drugo, kao i da se razmotre zdravstveni i epidemiološki

aspekti različitih sportskih aktivnosti djece – od klupskih treninga, do sudjelovanja u pripremama i kampovima različitih selekcija i reprezentacija. Preporučili smo da se razmotri kakav bi način sudjelovanja djece u sportskim aktivnostima u sljedećem razdoblju zadovoljio aktualne, ali i dugoročne potrebe i interese djece te da se klubovima, savezima i roditeljima pruže transparentne smjernice i upute, kako bi se zadovoljile potrebe djece za fizičkim aktivnostima i bavljenjem sportom, spriječile dugoročne posljedice neaktivnosti, uz istodobno sprečavanje mogućnosti zaraze koronavirusom. U odgovoru na preporuku HZJZ nas je pozvao da podržimo tzv. pravilo *balončića* (nepromjenjive grupe, odnosno razredne odjele u kojima djeca pohađaju nastavu) i u organiziranoj tjelesnoj aktivnosti djece, odnosno potaknemo dionike na prihvaćanje toga pravila. Kako se zabrana treniranja odnosila na sve sportove, sportske aktivnosti i građane (neovisno o tome jesu li preboljeli Covid-19), ponovili smo preporuku o potrebi jasnih smjernica i uputa kako bi se djeca, u skladu s aktualnom epidemiološkom situacijom, čim prije uključila u sportske aktivnosti. Ravnateljstvo civilne zaštite nas je u veljači 2021. izvijestilo da se uslijed poboljšanja epidemiološke situacije intenzivno razmišlja o postupnom popuštanju mjera, a krajem veljače donesena je odluka kojom se ponovno omogućavaju treninzi u zatvorenim prostorima, bez kontakata između sportaša i uz pridržavanje epidemioloških mjera te posebnih preporuka i uputa HZJZ-a.

## **50. KORIŠTENJE ŠKOLSKIH SPORTSKIH DVORANA ZA VRIJEME EPIDEMIJE**

Zaprimili smo nekoliko predstavljeni građana koji su se prituživali na sadržaj *Uvjeta korištenja školskih sportskih dvorana od strane vanjskih korisnika*, koje su u rujnu 2020., uslijed epidemije, zajednički donijeli HZJZ, MZO i MTS. Njihovim uputama bila je onemogućena organizacija treninga na kojem bi zajedno trenirali učenici iz različitih razrednih odjela ili učenici zajedno s drugim osobama, dok su istodobno bili mogući treninzi za seniore. U *Uputama* se upravo seniorsku prvu ligu ističe kao one sportaše kojima bi županijski stožeri civilne zaštite, stožer civilne zaštite Grada Zagreba i osnivači škola trebali dati prednost u korištenju školskih sportskih dvorana. Tim povodom obratili smo se HZJZ-u, MZO-u i MTS-u izrazivši zabrinutost zbog dugoročnih posljedica koje takve mjere mogu ostaviti na djecu. Preporučili smo da preispitaju sporne uvjete, odnosno da školske sportske dvorane ostave dostupnima prvenstveno za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture, a potom i za klupski sport za djecu. Preporuka je primljena na znanje.

## **Pravosuđe (4)**

### **51. FUNKCIONIRANJE PRAVOSUĐA U VRIJEME PANDEMIJE I NAKON POTRESA**

Pravobraniteljica za djecu uputila je preporuku Ministarstvu pravosuđa ističući kako je važno da se u izvanrednoj situaciji uvjetovanoj pandemijom Covida-19, a u Zagrebu i posljedicama potresa, u najvećoj mogućoj mjeri osigura ažurno postupanje sudova u svim postupcima koji se odnose na djecu. Preporučila je da se, radi zaštite dobrobiti djece, poduzmu potrebne aktivnosti radi prevencije povreda prava djece te pozvala na usklađivanja i unapređivanje rada sudova u novonastalim okolnostima. Naglasili smo da je, usprkos izvanrednoj situaciji, važno održati kontinuirani rad suda radi zaštite prava djece i ostvarivanja njihovih prava i interesa. MP nas je obavijestio da su organizaciju rada pravosudnih tijela dužni uskladiti s preporukama i odlukama Stožera civilne zaštite RH i HZJZ-a, s primarnim ciljem zaštite zdravlja građana i sprečavanja daljnjeg širenja bolesti. Navode da sudovi redovno postupaju u svim predmetima koji su zakonom i Sudskim poslovnikom određeni hitnim, što uključuje predmete kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika, kao i predmete zaštite interesa maloljetnika u skladu s *Obiteljskim zakonom*. Zaključuju da su poduzeli mjere kako bi se osiguralo ažurno postupanje pravosudnih

tijela u predmetima koji se odnose na djecu, bilo da je riječ o zaštiti njihovih osobnih prava ili kaznenopravnoj zaštiti.

## **52. KONTAKTI DJECE S RODITELJIMA U ZATVORU ZA VRIJEME EPIDEMIJE**

Budući da su u vrijeme pandemije posjeti i neposredan kontakt djece s roditeljima u zatvoru onemogućeni, UZSP-u smo preporučili da se osnaži i omogući češći i dulji telefonski kontakt između roditelja i djece, kao i da se omoguće video-kontakti u onim ustanovama koje imaju uvjete za tu vrstu komunikacije. UZSP je preporuku prihvatio te izvijestio da su zatvorenicima omogućeni češći i dulji telefonski razgovori s djecom te da su, uz podršku UNICEF-a, video-posjeti prošireni na sve osobe lišene slobode u svim kaznenim tijelima koje su pokazale interes za tim vidom komunikacije s članovima obitelji.

## **53. ORGANIZACIJA *ONLINE* KOMUNIKACIJE DJECE S RODITELJEM U ZATVORU**

U vrijeme pandemije, kad su posjeti djece roditeljima koji su lišeni slobode bili onemogućeni, zatvorski sustav osnažio je već ranije uvedene video-kontakte roditelja i djece. Video-posjeti su postali učestaliji i taj je vid kontakta proširen na sva kaznena tijela. Ovakva *online* komunikacija otvorila je i druge mogućnosti ostvarivanja prava i interesa djece koja ne mogu posjećivati roditelje te mogućnosti unapređivanja roditeljstva. Stoga smo uputili preporuku UZSP-u da, uz dopuštenje roditelja za korištenjem e-mail adrese i primanjem sadržaja, uprava kaznenog tijela e-mailom upućuje djeci i roditeljima promotivne materijale i sadržaje s kojima su djeca inače tijekom neposrednih posjeta bila upoznata (fotografije prostora, korisne informacije i savjete za roditelje koji smanjuju dječju tjeskobu i slično). Ovu aktivnost koordinirali bi i provodili stručnjaci u službi tretmana. UZSP je prihvatila preporuku i navela da će razmotriti ovaj vid komunikacije s djecom.

## **54. PREPORUKE KAZNIONICI U TUROPOLJU**

Nakon obilaska Kaznionice u Turopolju, kako bi se provjerio napredak u primjeni postojećih standarda vezanih uz održavanje veze i odnosa djece s roditeljem koji je u zatvoru, uputili smo Kaznionici preporuku. Iako je prostor renoviran, dodatno opremljen igračkama i materijalima za djecu, ipak je strukturiran tako da ne omogućuje interakciju roditelja i djece, pa smo preporučili da se nastavi s unapređivanjem prostora za posjete djece i obiteljsko druženje i unaprijedi suradnja s udrugama. Preporučili smo i vođenje evidencije korištenja prostora za posjete, s podacima o broju djece i njihovoj dobi te učestalosti posjeta, kao i da se zaduži stručna osoba koja će pripremati zatvorenike na kontakt s djecom i pomoći djetetu u ostvarenju tog kontakta. Također smo preporučili da se zatvorenici motiviraju za program odgovornog roditeljstva. Odgovor na preporuku očekujemo.

## **Ranjive skupine (4)**

### **55. POLOŽAJ ROMSKE DJECE U UVJETIMA PANDEMIJE**

Pravobraniteljica za djecu pozvala je Vladu RH, Hrvatski Sabor, tijela državne i lokalne vlasti, organizacije civilnog društva, romska vijeća te sve stručnjake koji se bave ostvarivanjem prava romske djece na partnersko djelovanje s ciljem kreiranja učinkovitih rješenja koja će odgovoriti na različite potrebe romske djece pogođene pandemijom Covid-19, poput: dostupnosti čiste vode, sapuna i sredstava za dezinfekciju te maski za lice i rukavica u romskim naseljima; pomoći u opskrbi namirnicama u romskim naseljima, posebice pomoći u osiguranju zdrave prehrane; podizanju razine zdravstvenih usluga u romskim naseljima; podizanju razine informiranosti romskih zajednica o korona virusu i potrebnim mjerama zaštite; te uključivanju romskih udruga i romskih vijeća u borbu protiv pandemije kako bi se informacije Stožera

civilne zaštite učinile pristupačnima i za Rome te kako bi se određeni dio informacija prilagodilo i na jezik blizak romskoj djeci. U odnosu na provedbu nastave na daljinu, naglasili smo da je potrebno posebnu pažnju obratiti na: osiguravanje tableta za romske učenike i besplatan pristup internetu kućanstvima s djecom (učenicima i studentima); pružanje podrške romskim obiteljima koje nemaju iskustvo korištenja interneta i informatičke opreme; prilagodbu HRT-ovog programa *Škole ne Trećem* za romske učenike razredne nastave te uvrštavanje sadržaja za dodatno učenje hrvatskog jezika; prilagodbu i drugih televizijskih programa koji su emitirali sadržaje za predmetnu nastavu osnovne i srednje škole, posebno u odnosu na prilagodbu na romski jezik i pismo; osiguravanje dodatnih sadržaja, materijala i/ili dodatnih aktivnosti odgojno-obrazovnih djelatnika i savjetnika AZOO-a i MZO-a u virtualnom okruženju, kao pomoć učenicima i njihovim roditeljima u razumijevanju nastavnog gradiva i izvršavanju zadataka te povezivanje s romskim organizacijama civilnog društva i udrugama koje se bave obrazovanjem Roma u provedbi i organizaciji nastave na daljinu. Preporuka je prihvaćena.

## **56. ZAŠTITA PRAVA DJECE S TUR ČIJI RODITELJI IMAJU STATUS RODITELJA-NJEGOVATELJA U UVJETIMA PANDEMIJE**

S obzirom na veliku zabrinutost među roditeljima-njegovateljima djece s većim teškoćama u razvoju oko skrbi za njihovo dijete u slučaju da roditelj-njegovatelj oboli, bude hospitaliziran ili mora biti u samoizolaciji, pravobraniteljica za djecu preporučila je MDOMSP-u da informacije o mogućnostima privremenog smještaja djece s većim teškoćama u razvoju u slučaju obolijevanja roditelja-njegovatelja učini javno dostupnim roditeljima-njegovateljima – putem web stranice ili objavom putem Stožera – s ciljem smanjenja njihovog (opravdanog) straha, nesigurnosti i anksioznosti zbog brige o zbrinjavanju djeteta. Preporuka nije prihvaćena.

## **57. EDUKACIJA STRUČNJAKA O TRAUMATSKIM ISKUSTVIMA DJECE I MLADIH U ALTERNATIVNOJ SKRBI**

Iz razgovora s djecom, mladima i odraslima s iskustvom alternativne skrbi, uočeno je da u alternativnoj skrbi uglavnom nedostaje rad na traumatskim iskustvima. S obzirom na podatke koji govore da je broj djece u institucijama veći nego u isto vrijeme prošle godine, da djeca smještena u institucijama predstavljaju najranjiviju skupinu djece, te da je situacija u institucijama i udomiteljskim obiteljima posebno složena s obzirom na dugo trajanje epidemije, uputili smo preporuku MRMSOSP-u. Preporučili smo da edukaciju o traumi uvrste na listu obveznih edukacija za djelatnike u sustavu socijalne skrbi. Prihvaćajući našu preporuku Ministarstvo ju je prosljedilo domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovima za djecu s problemima u ponašanju te CZSS-ima radi uključivanja u edukaciju i udomitelja za djecu.

## **58. ZAŠTITA PRAVA I INTERESA DJECE U DOMU ZA ODGOJ DJECE I MLADEŽI U OSIJEKU**

Nakon pritužbe djece na postupanje pojedinih odgajatelja u ustanovi za djecu s problemima u ponašanju, zatražili smo da MRMSOSP obavi inspekcijski nadzor. Tijekom nadzora tijelo nadzora nije utvrdilo zlostavljanje djece, ali su utvrđeni problemi u međusobnoj komunikaciji među djelatnicima te je zatraženo djelovanje ravnatelja i Stručnog vijeća u rješavanju navedenog problema. Izvješću su priložene izjave pojedinih djelatnika u kojima smo uočili neprihvatljive stavove o pravima djece (npr. da bi se poštovanje prava trebalo uvjetovati ispunjenjem obveza te da je pritužba djece pravobraniteljici neprimjeren čin). Ustanovi smo uputili upozorenje na neprihvatljivost takvih stavova kod stručnjaka koji se bave odgojem djece te uputili preporuku da se djelatnicima osigura edukacija o razumijevanju koncepta dječjih prava. Odgovorili su nam da je riječ o nespretnom jezičnom izričaju djelatnika te izvijestili o provođenju službenih edukacija za djelatnike i pozvali nas na suradnju u edukaciji.

## Mediji (4)

### 59. PRIMJENA STAJALIŠTA ENOC-a I ENYA-e O PRAVIMA DJECE U DIGITALNOM OKRUŽJU U IZRADI STRATEŠKIH DOKUMENATA

U povodu Dana sigurnijeg interneta, uputili smo preporuku i prijedlog Vladi RH da, u primjeni *Preporuka Vijeća Europe o Smjernicama za poštovanje, zaštitu i ostvarivanje prava djece u digitalnom okružju*<sup>1</sup>, uvaži i slijedi Stajalište Europske mreže pravobranitelja za djecu – ENOC, kao i Preporuke ENOC-ove mreže mladih savjetnika ENYA-e, o pravima djece u digitalnom okružju. Preporučili smo da se ova dva dokumenta koriste kao podloga za donošenje nacionalnih strateških dokumenata, akcijskih planova i programa te razvijanje dobrih praksi u ostvarivanju prava djece. ENOC poziva države i sve odgovorne aktere da: prilagode zakonodavni okvir, politike i prakse i osiguraju odgovorno ponašanje poslovnog sektora u zaštiti djece; potiču istraživanja o posljedicama digitalnih aktivnosti djece na njihov kognitivni, tjelesni, društveni i emocionalni razvoj; osiguraju pravo djece da izraze svoje mišljenje o odlukama koje se na njih odnose u digitalnom okružju; osiguraju da sva djeca imaju pristup digitalnom okružju bez diskriminacije; zaštite djecu od neistinitih informacija, štetnog sadržaja i štetnih tehnologija; poduzmu sve potrebne mjere za zaštitu djece od svih oblika nasilja i iskorištavanja u digitalnom svijetu; osiguraju razvoj digitalnih vještina djece kao dio obrazovnih prava djece; pruže podršku roditeljima i skrbnicima u njihovoj ulozi zaštitnika prava djece na internetu te osiguraju postupke prilagođene djeci za podnošenje pritužbi i dobivanje pravne zaštite. Mladi u ENYA-i pozivaju na trajni dijalog i suradnju s djecom u donošenju i primjeni mjera zaštite djece u digitalnom okružju. U skladu s time pozvali smo Vladu RH da pravima djece u digitalnom okružju pristupi cjelovito, uključujući više ministarstava te druge relevantne dionike – stručnjake, organizacije civilnoga društva, poslovni sektor itd. Preporuku smo dostavili i MDOMSP-u, MZO-u, MUP-u, MZ-u, Ministarstvu kulture i Središnjem državnom uredu za razvoj digitalnog društva. Preporuka je načelno prihvaćena, a MDOMSP nas je izvijestio da će dostavljeni dokumenti „biti uzeti u obzir prilikom izrade dokumenata namijenjenih zaštiti djece i pri izradi nove Nacionalne strategije za prava djeteta“.

### 60. ZAŠTITA DJECE OD OBJAVE NEPRIMJERENIH OGLASA NA TELETEKSTU RTL TELEVIZIJE

Uputili smo upozorenje i preporuku nakladniku RTL Hrvatska d.o.o. zbog objave neprimjerenih oglasa na naslovnoj stranici teleteksta RTL televizije, na kojoj su vidljivi naslovi: *Jeftini sex razgovori, Vrući pozivi, Cure za sex, Žene za seks* i druge. Putem tih objava djeca se izlažu seksističkim porukama, uvredljivim i za žene i za muškarce, te ih se potiče na pristup neprimjerenim sadržajima i pornografiji, a krše se i propisane obveze zaštite djece od potencijalno štetnih sadržaja u medijskom oglašavanju (uključujući i oglase za proricanje sudbine, gatanje itd.). Budući da su djeca u vrijeme *lockdowna*, kad se nastava dijelom odvijala putem televizije, uključujući i RTL, znatno više vremena provodila pred tv-ekranima i raspored programa često pratila na teletekstu, bila je i povećana njihova izloženost neprimjerenim oglasima. Iako su djeca izložena neprimjerenim sadržajima i putem mnogih drugih platformi kojima pristupaju po vlastitome izboru, teletekst je dostupan svakom djetetu u gotovo svakome domu od najranije dobi, te je važno i u tom mediju ograničiti objave štetnih sadržaja. Zato smo, preporučili da RTL ukloni neprimjerene oglase s naslovne stranice teleteksta i poduzme sve raspoložive mjere kako djeca ne bi bila izložena štetnim sadržajima. RTL je ignorirao našu preporuku te su neprimjereni sadržaji i dalje dostupni djeci. Na štetnu i neetičnu praksu u

---

<sup>1</sup> Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment.

objavama na teletekstu već godinama upozoravamo i nakladnike elektroničkih medija, i nadležna tijela.

## **61. EDUCIRANJE DJELATNIKA HRT-a O STEREOTIPNOM PRIKAZU SPOLOVA I NEPRIMJERENOM PRIKAZU DJECE U MEDIJIMA**

Neprimjereni komentar voditelja emisije na HRT-u, koji je najavljujući spot 17-godišnje pjevačice pozvao gledatelje da „uživaju u njezinim hlačicama“, potaknuo je i našu preporuku ravnatelju HRT-a. Takav iskaz ocijenili smo omalovažavajućim i uvredljivim, te seksističkim i krajnje neukusnim. Propisi i etički kodeksi obvezuju sve medijske djelatnike na posebno obziran odnos prema djeci, odnosno svim maloljetnim osobama koje se pojavljuju u medijima. Upozorili smo da je voditeljev komentar bio uvreda za mladu pjevačicu, odnosno povreda prava djeteta, a ujedno i uvredljiva i obeshrabrujuća poruka za sve mlade ljude koji nastoje postići uspjeh u svijetu glazbe. To je također uvreda i za publiku, koja od HRT-a očekuje visoke profesionalne standarde, među kojima su i poštovanje i razumijevanje medijskih propisa usmjerenih protiv stereotipnog prikaza žena i muškaraca te protiv diskriminacije. Osim što smo pozvali na ispriku HRT-a pjevačici i publici, preporučili smo da HRT posveti veću pažnju temeljitom upoznavanju svojih djelatnika s medijskim propisima i profesionalnim standardima. Iako je ubrzo nakon incidenta uslijedila isprika, sadržaj isprike u kojoj se navodi da se voditelj „nespretno izrazio“ upućuje na nedovoljno razumijevanje problema neprimjerenog medijskog prikaza žena i djece te štetnih posljedica takvoga stereotipnoga prikaza.

## **62. POZIV MEDIJIMA DA NE OBJAVLJUJU SNIMKE NASILJA MEĐU DJECOM I MLADIMA**

Veliku medijsku pažnju privukli su slučajevi nasilja među mladima koji su snimljeni i dijeljeni putem društvenih mreža, a potom i prikazani u medijima. Medijska prezentacija slučajeva potaknula je javni dijalog o slabostima u prevenciji vršnjačkoga nasilja i pojačala pritisak na odgovorne institucije, ali je imala i negativne efekte, ponajprije povredu prava na privatnost žrtava nasilja i drugih sudionika, pogotovo maloljetnih. Tom prilikom pozvali smo medije da ne objavljuju takve snimke, da se suzdrže od iznošenja pojedinosti o konkretnim slučajevima vršnjačkoga nasilja, kao i da uklone takve objave iz svojih online izdanja. Upozorili smo da se objavom snimki nanosi dodatna šteta žrtvama nasilja jer ih takvo izlaganje čini još ranjivijima, te da one mogu na gledatelje, uključujući i djecu, djelovati kao poticaj na nasilje. Izrazili smo i zabrinutost zbog nedovoljnog rada na prevenciji nasilja i razvoju empatije među djecom i mladima, te pozvali na sustavno provođenje kvalitetnih, stručno utemeljenih preventivnih programa u osnovnoj i srednjoj školi. Iako su mnogi mediji prenijeli naš apel, nisu svi prihvatili preporuku niti su uklonili snimke.

## **Ekonomska i socijalna prava (4)**

### **63. NOVČANE POTPORE I NAKNADE ZA DJECU U OPĆINAMA DONJA VOĆA, ČEMINAC I ŠTEFANJE**

Upozoreni smo da su se u općinama Donja Voća, Čeminac i Štefanje komunalna dugovanja javila kao zapreka za ostvarivanje prava djece. Tako djeci, zbog duga za komunalne usluge, nije odobreno pravo na sufinanciranje troškova kupnje radnih materijala za školsku 2020/2021. godinu, pravo na jednokratnu novčanu potporu za djecu predškolske dobi koja nisu polaznici vrtića, potporu za opremu osnovnoškolskog djeteta, kao i pravo na isplatu jednokratne naknade za novorođenče. U preporuci općinama naglasili smo da potpore za njegu i skrb o djeci trebaju biti jednako dostupne svakom djetetu, neovisno o obiteljskom i materijalnom statusu njegovih roditelja i mogućim dugovanjima, te da se takvim ograničenjima krše prava djece i dovodi djecu

u nejednak i neravnopravni položaj s obzirom na obiteljski i materijalni status roditelja. Preporučili smo i da se ostvarivanje prava na novčane potpore ne uvjetuje zajedničkim prebivalištem roditelja, kao i da se jednokratna novčana potpora za novorođeno dijete priznaje neovisno o bračnom i obiteljskom statusu roditelja, odnosno neovisno o tome je li dijete rođeno u braku ili izvan braka. Općina Štefanje prihvatila je preporuku, a ostale općine samo djelomično.

#### **64. NOVČANE NAKNADE ZA NOVOROĐENU DJECU U OPĆINI SVETI IVAN ŽABNO**

Prateći poteškoće u ostvarivanju prava na novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta u Općini Sv. Ivan Žabno uočili smo da pravo na tu pomoć ima samo majka koja na dan djetetova rođenja ima prebivalište na području općine. Općinu smo upozorili da se time krše prava djece i dovodi djecu u nejednaki i neravnopravni položaj s obzirom na njihov obiteljski status. Preporučili smo da se pravo na ovu jednokratnu novčanu potporu priznaje u slučajevima u kojima na području općine prijavljeno prebivalište ima dijete i barem jedan od roditelja na dan djetetova rođenja, budući da su situacije odvojenog življenja i prebivališta roditelja česte i životno moguće. Povratno smo obaviješteni da će naša preporuka biti uzeta u razmatranje prilikom donošenja nove odluke.

#### **65. DJEČJE SIROMAŠTVO**

Obratili smo se MRMSOSP-u s preporukom o potrebi žurnog donošenja nove strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti kojom bi se cjelovito pristupilo problemu (dječjeg) siromaštva. Naglasili smo potrebu osnaživanja djeteta, podrške u obrazovanju, pomoći u učenju, unapređivanju vještina djece, prevencije napuštanja školovanja i sl. Preporučili smo da se novom strategijom predvide mjere kojima bi se premostile nejednakosti u obrazovanju, pružila podrška obiteljima i ojačao sustav zaštitidjece, a kako bi se izbjegle dugoročne negativne posljedice pandemije Covida-19. Podsjetili smo na potrebu vođenja načelima najboljeg interesa djece kod planiranja i raspolaganja sredstvima za ostvarenje dječjih prava (Dječji proračun), kao i predviđanje posebnih i dostatnih sredstava za borbu protiv dječjeg siromaštva. MRMSOSP je izvijestio o aktivnostima na izrađivanju objedinjenog izvješća o provedbi mjera sukladno Strategiji za razdoblje 2018.-2020., započetim aktivnostima u izradi *Nacionalnog plana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje 2021.-2027. te novog Zakona o socijalnoj skrbi.*

MRMSOSP-u i MZO-u smo također preporučili aktivnosti za potpuni obuhvat djece predškolskim odgojem, i one čiji su roditelji nezaposleni, smanjenje broja djece koja odustaju od obrazovanja radi nedostatka podrške ili opreme u socijalno ugroženim obiteljima te da se besplatna školska prehrana osigura i učenicima iz socijalno ugroženih obitelji koji pohađaju srednju školu. MRMSOSP nas je uputio na nadležnost MZO-a, koje nam nije odgovorilo na preporuku. Također smo MRMSOSP-u i Ministarstvu prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine preporučili poduzimanje potrebnih mjera i ulaganja u osiguravanje prikladnog stanovanja socijalno ugroženim obiteljima s djecom koje nemaju riješeno stambeno pitanje. MRMSOSP je stava da je navedeno u nadležnosti MPUGDI-a, koji kao mjeru osiguranja stanovanja navedenim obiteljima, ističe društveno poticanu stanogradnju.

#### **66. OSIGURAVANJE SREDSTAVA NUŽNIH ZA PODUZIMANJE MJERA ZA BORBUTIV DJEČJEG SIROMAŠTVA**

Uoči izvanrednog sastanka Europskog vijeća u Bruxellesu s čelnicima EU-e o planu oporavka od *koronakrize* i proračunu EU-e ukazali smo predsjedniku Vlade RH, koji je sudjelovao na sastanku, na potrebu da se u središte pregovora stavi najbolji interes djece i zauzme za osiguravanje sredstava nužnih za poduzimanje mjera za borbu protiv dječjeg siromaštva.

## Privatnost (3)

### **67. PRIVATNOST DJECE U POSTUPCIMA PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA**

U nastavku na ranije preporuke i aktivnosti za zaštitu privatnosti djece u postupcima pred Europskim sudom za ljudska prava (ESLJP), u kojima podnositelji zahtjeva nisu postavili zahtjev za anonimizaciju pa su odluke objavljene uz navođenje osobnih podataka djece, reagirali smo i u 2020., nakon saznanja da su pojedine sudske odluke i dalje javno dostupne pretraživanjem imena djeteta u internetskim tražilicama. Kako očito nisu realizirani zaključci sa sastanka pravobraniteljice za djecu sa zastupnicom RH pred ESLJP i AZOP-om, održanog u 2018., na kojem je bilo dogovoreno poduzimanje tehničkih mjera zaštite (zabrana indeksiranja) na web stranici Zastupnice RH pred ESLJP, ponovno smo uputili preporuku Uredu zastupnice RH pred ESLJP. Povratno smo obaviješteni o višekratno upućenim zahtjevima za postavljanjem zabrane indeksiranja i ponovnom obraćanju AZOP-u radi rješavanja uočenih poteškoća, no problem nije riješen.

### **68. PRIVATNOST DJECE U KONTEKSTU EPIDEMIJE COVID-19**

Na samom početku izbijanja epidemije Covida-19 pozvali smo predstavnike medija da ne iznose pojedinosti o obiteljima i djeci oboljelih te da ne otkrivaju podatke na temelju kojih bi se u javnosti moglo prepoznati djecu koja su bila u kontaktu sa zaraženima. Krajem rujna, kad su učestale informacije o rastu broja zaraženih, ponovili smo poziv na zaštitu privatnosti djece, obraćajući se ne samo medijskim djelatnicima, već i svima drugima koji izvještavaju javnost o pojavi i broju zaraženih u pojedinim sredinama: članovima stožera civilne zaštite, zdravstvenim djelatnicima te ravnateljima odgojno-obrazovnih ustanova. Preporučili smo Ravnateljstvu civilne zaštite da stožeri civilne zaštite, u slučaju pojave virusa u pojedinim odgojno-obrazovnim ustanovama ne objavljuju o kojoj je ustanovi riječ, osim ako se procijeni da je to u javno-zdravstvenom interesu, te da se ne objavljuju podaci o razredu ili odgojnoj skupini kojoj je propisana samoizolacija. Istu preporuku uputili smo i MZO-u, istaknuvši kako je u slučaju pojave virusa važno da ustanova žurno obavijesti roditelje i djecu, uputi ih u nužne mjere zaštite zdravlja i pruži im podršku, ali to ne treba činiti putem medija. Upozorili smo da najčešće nije u najboljem interesu djece da ravnatelji odgojno-obrazovnih ustanova u medijima daju izjave o pojavi zaraze u školi, o tome u kojem se razredu nalaze zaraženi učenici i koji su razredi u samoizolaciji, jer to može narušiti prava djece. Ravnateljstvo civilne zaštite odmah je prosljedilo preporuku stožerima civilne zaštite JLP(R)S-a te su oni ubrzo korigirali svoje istupe u skladu s preporukom. MZO je reagirao nešto kasnije te je tek u prosincu prosljedio preporuku ravnateljima odgojno-obrazovnih ustanova. Apel za zaštitu privatnosti djece uputili smo i medijima putem Hrvatskog novinarskog društva koje je objavilo preporuku na svojoj web stranici.

### **69. PRIVATNOST POSVOJENE DJECE U EVIDENCIJAMA POREZNE UPRAVE**

Nakon što nam je ukazano na mogući problem narušavanja privatnosti posvojenog djeteta u evidencijama Porezne uprave, obratili smo se Ministarstvu financija, Poreznoj upravi. Posvojiteljica je zapazila da službenica Porezne uprave, uz novi OIB djeteta, u aplikaciji ima dostupne i podatke o djetetu prije posvojenja. S obzirom na rizike da su podaci o činjenici posvojenja, kao i svi osobni podaci o djetetu i posvojiteljima i dalje dostupni velikom broju službenika Porezne uprave, te postoji rizik i bojazan da oni na taj način ostanu dostupni i biološkim roditeljima, preporučili smo Poreznoj upravi da detaljno i brižljivo sagledaju ovu problematiku i akte koje su svom radu primjenjuju službenici Porezne uprave, kao i mogućnosti zaštite podataka o posvojenju u evidencijama i aplikaciji koju koriste službenici. Također smo



zamolili da utvrde postoji li mogućnost izdavanja potvrda na temelju starog OIB-a kojima bi se, neželjeno, mogli iznijeti i podaci o posvojenju te da se spriječe takve mogućnosti. U svom odgovoru Porezna uprava izvijestila nas je o obvezi čuvanja porezne tajne koju propisuje *Opći porezni zakon*, te navela da je službenik, ako u tijeku postupka sazna za činjenicu posvojenja djeteta, dužan štititi taj osobni podatak, strogo se pridržavati zakona u tom pogledu te taj podatak neće dati trećoj osobi, osim u slučaju kada je to dopušteno zakonom. Također službenici porezne uprave u obavljanju svojega posla traže samo one informacije koje su potrebne za provođenje poreznog postupka, a da je pristup informacijama dopušten samo onim službenicima koji su ovlašteni za provođenje poreznog postupka. U odnosu na problematiku nemogućnosti promjene OIB-a za djecu koja su posvojena prije 1. studenoga 2015., Porezna uprava ukazuje na niz aktivnosti i sastanaka održanih s ciljem rješavanja problema za koje je potreban dogovor svih institucija te je navela kako će i dalje sudjelovati na sastancima vezano uz ovaj problem.

## Diskriminacija (3)

### 70. PRAVA I INTERESI DJECE NA KARNEVALU U IMOTSKOM

Zgrožena brutalnošću i velikom količinom mržnje koju su organizatori maškara u Imotskom pokazali spaljujući kao fašnika simbole *gay* para s djetetom, što se odvijalo u prisutnosti vrtičke i školske djece, pravobraniteljica je reagirala javnim priopćenjem. Naglasila je da je djeci koja su tome svjedočila tim agresivnim činom pokazano da sredina u kojoj žive ne prihvaća i ne tolerira zajednice i obitelji koje odstupaju od tradicionalnog shvaćanja obitelji i smatra ih nepoželjnima. Gradonačelnika Imotskog smo upozorili na zakonsku zabranu diskriminacije i zabranu svakog neželjenog ponašanja koje ima za cilj povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Naglasili smo da je izlaganje djece poticanju nesnošljivosti i nasilja u suprotnosti s ciljevima odgoja i obrazovanja djece te da takav čin nesnošljivosti i mržnje, osim što djeci prenosi štetne poruke, ukazuje i na diskriminaciju djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, udomljene i posvojene djece koja su na ovaj način također izvrgnuta uznemiravanju i ruglu, te smatramo da je riječ o govoru mržnje. Upozorili smo gradonačelnika Imotskog da je dužan očitovati se o neprimjerenom tretmanu djece na karnevalu te osuditi neprimjereni čin spaljivanja lutaka koje simboliziraju *gay* par s djetetom. Preporučili smo mu da ubuduće obrati više pažnje tome kojim organizacijama i pojedincima Grad Imotski omogućuje provođenje javnih događaja i manifestacija i o tome kakve sadržaje i aktivnosti oni namjeravaju ponuditi javnosti, koja uključuje i djecu, odnosno kako će se pojedini sadržaji i aktivnosti odraziti na djecu. U svom očitovanju Gradonačelnik je odbacio naše upozorenje i preporuku.

### 71. GOVOR MRŽNJE PREMA PRIPADNICIMA SRPSKE NACIONALNE MANJINE, ŽENAMA I DJECI

Zgroženi postupkom mladića, koji su u lipnju u Zagrebu izvikivanjem i transparentima širili govor mržnje prema pripadnicima srpske nacionalne manjine, ženama i djeci, javno smo reagirali te na našoj web stranici osudili takve postupke, naglasili kako je važno da se oni sankcioniraju, ali i da se navijačke skupine od njih javno ograde. Izrazili smo zabrinutost s obzirom na to da postupci članova navijačkih skupina utječu ili mogu utjecati na ponašanje i stavove djece koja prate njihove objave i identificiraju se s njima. Stoga smo pozvali navijačke udruge da se javno i transparentno opredijele protiv svakog oblika nasilja i govora mržnje na stadionima i dvoranama i izvan njih. Pozvali smo ih da svojim djelovanjem upute djeci poruke o važnosti pozitivnog i nenasilnog navijanja te tako doprinesu razvoju mirnog i tolerantnog društva koje uvažava i čuva ljudsko dostojanstvo. Također, preporučili smo da u svojim

statutima kao uvjerenja i ciljeve slijede načela nenasilja i nenasilnog navijanja te propišu odredbe o isključivanju počinitelja nasilja i izazivače nereda iz svojih udruga, budući da oni nanose štetu i narušavaju ugled navijačkim udrugama i klubovima, a također nanose štetu djeci i društvu u cjelini.

## **72. DISKRIMINACIJA DJECE RUKOMETAŠA**

Prema Hrvatskom rukometnom savezu (HRS) reagirali smo po pritužbi na diskriminaciju djece rukometaša. Odlukom Upravnog odbora HRS-a o natjecateljskoj sezoni 2019./2020. su, s obzirom na epidemiju i restriktivne mjere koje je donio Stožer civilne zaštite RH, poništena natjecanja u svim ligama i kup natjecanjima u sezoni 2019./2020. u nadležnosti i organizaciji HRS-a. Ujedno je reguliran status člana 1. Hrvatske kadetske rukometne lige tako da će taj status u sezonama 2020./2021. i 2021./2022. ostvariti klubovi koji su ga svojim plasmanom ostvarili u sezoni 2017./2018. Posljedica te odluke je da se u 2020. godini u Hrvatsku kadetsku rukometnu ligu za sljedeće dvije godine plasiraju i promoviraju dječaci rođeni 2004./2005., ali ne na temelju vlastitih rezultata, već rezultata njihovih prethodnika (kadeta u sezoni 2017./2018., koji su rođeni 2002./2003.). Kako su se roditelji pritužili na tu odluku, obratili smo se HRS-u. Upozorili smo na moguće dovođenje djece u nejednak položaj te ukazali na moguće negativne posljedice i nepedagošku poruku da djeca, unatoč trudu, zalaganju i uspjehu, neće ostvariti zasluženi plasman jer je on ovaj put, odlukom HRS-a, unaprijed rezerviran za drugi klub zbog ranijeg plasmana njegovih starijih generacija natjecatelja. HRS je prihvatio našu preporuku te promijenio sastav natjecanja kod mlađih dobnih skupina.